อนุสรณ์
ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พันตำรวจตรี สุเทพ สัมปัตตะวนิช

ามกุฏกษัตริยาราม

๒ มิถุนายน ๒๕๑๑

อนุสรณ์
ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พันตำรวจตรี สุเทพ สัมปัตตะวนิช

ณ เมรุ วัดมกุฏกษัตริยาราม

วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๑

คำไว้อาลัย

แด่

พ.ต.ท. มานิตย์ อุทัยวรรณ์

และ

พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช

ความตายเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกผู้ ทุกนามจะหลีกเลี่ยงไม่ได้เลย เว้นแต่จะช้าหรือเร็วเท่านั้น สุดแต่พรหมลิขิตของแต่ละบุคคล ผู้ใดครองชีวิตอยู่ได้จนถึงวัยชราก็นับว่าเป็นผู้มีบุญมาก และถ้าหากมีอันเป็นไปถึงต้องเสียชีวิตลง ก็คงไม่ทำให้ครอบครัวและญาติพี่น้องตลอดจนเพื่อนฝูงที่ยังมีชีวิตอยู่เศร้าโศกมากมายนัก เพราะถึงเวลาที่จะต้องจากไปแล้ว ซึ่งผิดกับผู้ที่เสียชีวิตลงในขณะที่ยังมีอายุในวัยหนุ่มและวัยกลางคน เพราะท่านเหล่านี้ควรจะมีชีวิตอยู่เพื่อประกอบคุณงามความดีให้กับประเทศชาติได้อีกนาน เมื่อมาเสียชีวิตไป โดยเฉพาะในกรณีที่ฉับพลันก็ย่อม จะยังความ เศร้าสลด และ อาลัย อย่างสุด ซึ้งให้แก่ครอบครัว ญาติพี่น้อง ตลอดจนเพื่อนฝูง เพราะเสียดาย

ชีวิต ซึ่งควรจะอยู่ บำเพ็ญ ประโยชน์ให้ประเทศชาติ และเป็นหลักแก่ครอบครัวไปได้อีกนาน

พ.ต.ท. มานิตย์ อุทัยวรรณ์ และ พ.ต.ต. สุเทพ สัมบั้ตตะวนิช เมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ในราชการกองพลาธิการ กรมตำรวจ เป็นผู้ที่มีความประพฤติและมรรยาทเรียบร้อย ตลอดจนอุปนิสัยใจคอก็โอบอ้อมอารีดีมาก จนเป็นที่รักใคร่ของผู้บังคับ บัญชาและผู้ใต้ บังคับ บัญชาโดยทั่วกัน ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นกำลังของผู้บังคับบัญชาในด้านสถาปั้ตยกรรม โดยได้ออกแบบและควบคุมการก่อสร้างสถานที่ราชการของกรมตำรวจ ตลอดจนอาคารบ้านพักของข้าราชการตำรวจหลายแห่งด้วยกัน โดยเฉพาะงานในหน้าที่ราชการก็ดี หรือส่วนตัวก็ดี ทั้งสองไม่เคยปริปากพูดหรือบ่นแม้แต่คำเดียว ผู้บังคับบัญชา หรือญาติมิตรเพื่อนฝูงขอแรงให้ทำแล้ว เป็นอันว่าไว้วางใจได้ไม่ต้องเตือนหรือสั่งเป็นครั้งสองเลย ผลงานที่ออกมาจากน้ำมือและมันสมองอันเฉียบแหลม ของนายตำรวจทั้งสองนั้นอยู่ในเกณฑ์ดีเด่น แสดงให้เห็นถึงความเอาใจใส่ต่อการงานทั้งราชการและส่วนตัวเป็นอย่างดี ซึ่งกอง

พลาธิการ กรมตำรวจ รู้สึกภาคภูมิใจในเจ้าหน้าที่ทั้งสองของตนเป็นอย่างมาก

วันแห่งความเศร้าโศกอย่างสุดซึ้งครั้งยิ่งใหญ่ได้มาสู่ข้าราชการกองพลาธิการ และครอบครัวตลอดจนญาติมิตรในวันที่ ๒๗ ก.พ. ๑๑ เมื่อนายตำรวจทั้งสองได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ไปตรวจการก่อสร้าง ที่จังหวัดนครราชสีมา และได้ออกเดินทางโดยพาหนะรถยนต์จากกองพลาธิการเมื่อเวลาประมาณ ๐๖.๐๐ น มุ่งตรงไปจังหวัดนครราชสีมา จนกระทั่งเวลาประมาณ ๐๙.๐๐ น. จึงได้เกิดอุบัติเหตุรถยนต์ที่โดยสาร ไปนั้น ได้ถูกรถยนต์โดยสาร บ.ข.ส. ซึ่งแล่นสวนมา และหลบรถข้างหน้ากินทางออกมาชน แม้ว่ารถของนายตำรวจทั้งสองจะได้หลบออกไปจนเกือบตกขอบถนนแล้วก็ตาม เป็นเหตุให้ พ.ต.ท. มานิตย์ อุทัยวรรณ์ ถึงแก่สิ้นชีวิตอยู่กับรถยนต์ทันที ส่วน พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช นั้นอาการสาหัสมากและไปจบชีวิตที่ ร.พ นครราชสีมาในเวลาต่อมา การที่กองพลาธิการต้องสูญเสีย นายตำรวจ ที่มีสมรรถภาพไปโดยปัจจุบันทันด่วนเช่นนี้ จึงนำมาซึ่งความเศร้าโศกและ

สุดเสียดายอย่างสุดซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้กองพลา-ธิการ กรมตำรวจ ต้องขาดสถาปนิกที่ดียิ่งไปถึง ๒ ท่านพร้อม ๆ กัน แต่ก็เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจและเป็นเกียรติประวัติแก่ครอบครัว ที่การตายของท่านทั้งสองนี้เป็นการตายในหน้าที่ราชการ และได้ทิ้งอนุสรณ์ในด้านคุณงามความดี ความน่ารัก และความสรรเสริญไว้ให้แก่ผู้บังคับบัญชา ตลอดจนเพื่อนฝูงเพื่อเป็นตัวอย่างและอาลัยถึงอยู่ไม่วายตลอดไป

นายตำรวจทั้งสองได้จากข้าพเจ้าและข้าราชการตำรวจกองพลาธิการ ตลอดจนครอบครัว ญาติพี่น้องและมิตรสหายไปแล้วอย่างไม่มีวันที่จะกลับมาให้เห็นหน้าและร่วมงานกันอีกในภพนี้ ข้าพเจ้าและข้าราช-การตำรวจกองพลาธิการทั้งหมดจึงขอน้อมจิตอธิษ-ฐานให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของ พ.ต.ท. มานิตย์ อุทัยวรรณ์ และ พ.ต.ต. สุเทพ สัมบัตตะวนิช จงไปสู่สวรรค์และประสบความสุขในสัมปรายภพ ณ เบื้องหน้าตลอดไป.

พ.ต.อ. สมชัย เชนยะวณิช

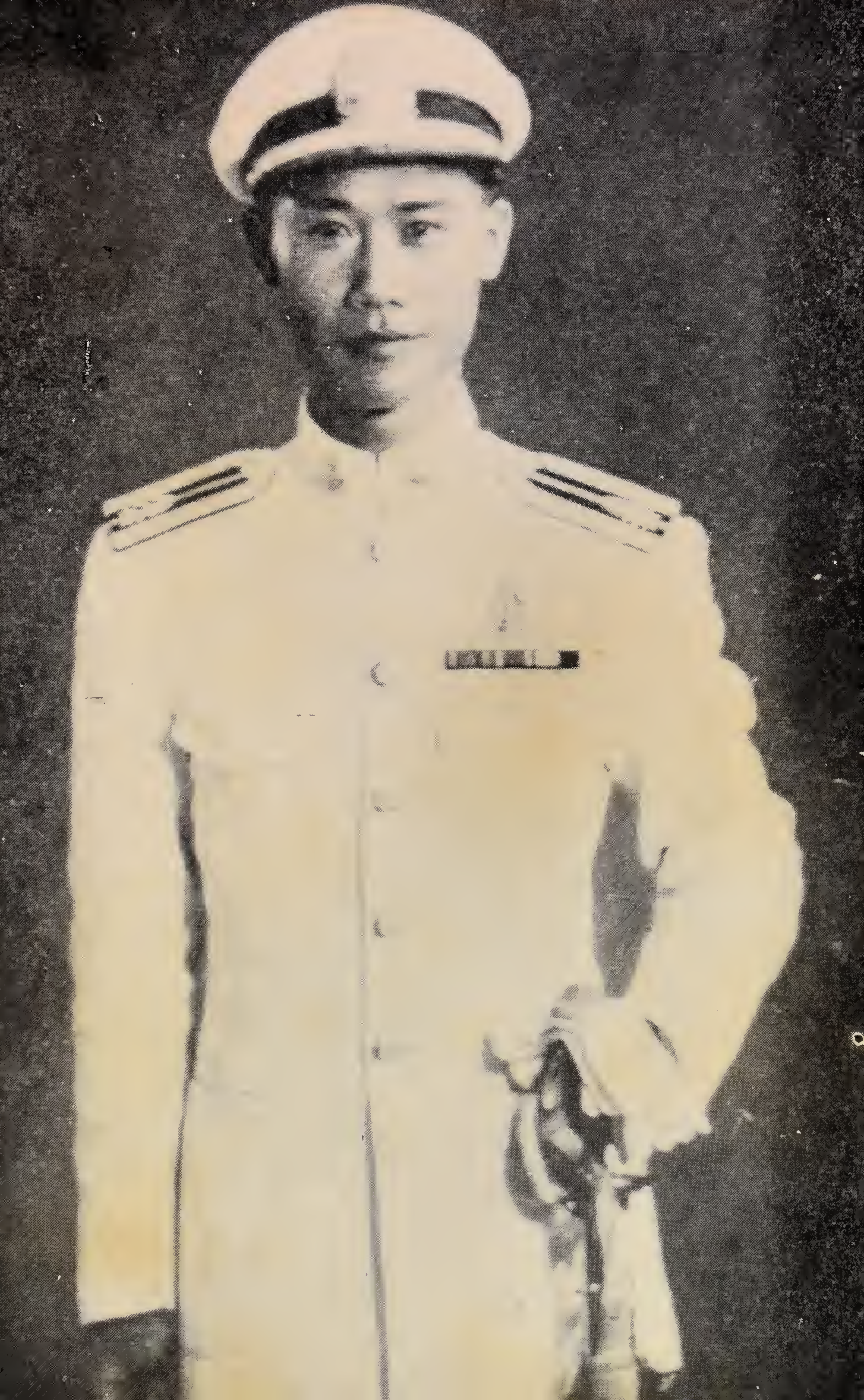
หัวหน้ากองพลาธิการ กรมตำรวจ

พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช

ชาตะ ๑๙ มกราคม ๒๔๗๑

มรณะ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑

ชีวประวัติ

ของ

พ.ต.ต. สุเทพ สัมบัตตะวนิช

ประวัติส่วนตัว — เกิดเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๔๗๑ มะโรง ๗ ๑๐ ๒ เวลา ๒๓.๓๐ น. ที่บ้านพักสาธารณสุขจังหวัด ต. ในเมือง อ. เมือง จ. นครราชสีมา

มรณะ — จากอุบัติเหตุรถยนต์ชนกัน เวลา ๑๕.๑๕ น. วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑ นครราชสีมา รวมอายุ ๔๐ ปี

บิดา ขุนสุทรรศนามัย (นายแพทย์ สุทัศน์ สัมบัตตะวนิช)

มารดา นางสุเพ็ญศรี สัมบัตตะวนิช

พ.ต.ต. สุเทพ สัมบัตตะวนิช เป็นบุตรคนโตและมีน้องอีก ๓ คน เรียงลำดับดังนี้

— นางสุพิศ พรหมนารถ

— นายแพทย์ สุรศักดิ์ สัมปัตตะวนิช

— นางสาว สุมาลี สัมปัตตะวนิช

อุปนิสัย เป็นคนใจเย็น, โอบอ้อมอารี, รักหมู่คณะ และเป็นนักกีฬา มีความกตัญญูกตเวที มีความสามัคคี รักพี่น้องและบิดามารดาเป็นอย่างยิ่ง

การศึกษา พ.ศ. ๒๔๘๐ เริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาที่ ร.ร. สุรนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา ได้ ๓ ปี บิดาย้ายไปรับราชการที่จังหวัดอุบลราชธานี จึงไปเรียนต่อที่ ร.ร. มัธยมวัดศรีทองอีก ๒ ปี จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ บิดาก็ย้ายกลับจังหวัดนครราชสีมา จึงเข้าเรียนต่อ ร.ร. ราชสีมาวิทยาลัย จนจบชั้นมัธยมศึกษา (พ.ศ. ๒๔๘๕ —๒๔๘๙)

เนื่องจากมีนิสัยชอบวิชาวาดเขียนและศิลปหัตถกรรม จึงได้วางแผนชีวิตว่าจะเป็นสถาปนิกในอนาคต จึงได้เข้าศึกษาต่อที่ ร.ร. ศิริศาสตร์ จังหวัดพระนคร ในปี ๒๔๙๐

แต่สำเร็จการศึกษาสอบได้เตรียมอุดมศึกษาปีที่ ๒ แผนกวิทยาศาสตร์ จาก ร.ร. สวนกุหลาบวิทยาลัย ในปี ๒๔๙๒

๒๔๙๒—๒๔๙๔ เรียนที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย สอบได้อนุปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์

๒๔๙๕—๒๔๙๖ เรียนที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย สอบได้ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต

การรับราชการ เนื่องจากชอบตำรวจมาแต่เด็กจึงสมัครเข้ารับราชการในกรมตำรวจ

หลังจากสำเร็จการศึกษาวิชาชีพ โดยเป็น นายตำรวจ ประจำกองพลาธิการ กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๙๗

๑ ตุลาคม ๒๔๙๗ ได้รับพระราชทานยศเป็นว่าที่ ร.ต.ท. ดำรงตำแหน่ง สถาปนิก ประจำแผนกช่าง กองกำกับการ ๓ กองพลาธิการ กรมตำรวจ

๖ มกราคม ๒๔๙๘ ได้ รับ พระ ราช ทาน ยศ เป็น ร.ต.ท. ดำรงตำแหน่ง สถาปนิก ประจำแผนกช่าง กองกำกับการ ๓ กองพลาธิการ กรมตำรวจ

๑ มกราคม ๒๔๙๙ ได้ รับ พระ ราชทาน ยศ เป็น ร.ต.อ. ดำรงตำแหน่ง สถาปนิก ประจำแผนกช่าง กองกำกับการ ๓ กองพลาธิการ กรมตำรวจ

ตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๐๔ จนถึงมรณกรรม

ได้ รับ พระ ราชทาน ยศ เป็น พ.ต.ต.

ดำรงตำแหน่งสถาปนิกประจำแผนกช่าง กองกำกับการ ๓ กองพลาธิการ กรมตำรวจ

รวมเวลารับราชการ นาน ๑๔ ปี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญทางราชการ

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๔๙๙

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เบญจมาภรณ์ช้างเผือก เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๔

ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย เมื่อ ๕ ธันวาคม ๒๕๐๘

ได้รับเหรียญราชการชายแดน ๕ มิถุนายน ๒๕๐๒

คุณวุฒิและความรู้พิเศษ

— เข้ารับการอบรมที่ ร.ร. สอบสวนกรมตำรวจ สมัยที่ ๓ ประจำปี ๒๔๙๘

— เป็นนักบินของสโมสรการบินพลเรือน ตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๐๙

— รับการอบรมนิติวิทยาศาสตร์ จากนิติวิทยา-ศาสตร์สมาคมแห่งประเทศไทย ๒๕๐๗

การอุปสมบท เมื่อ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๐๔ อุปสมบท ณ วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม จังหวัดพระนคร จนครบ ๑ พรรษา สอบได้นักธรรมตรี

ครอบครัว พ.ต.ต. สุเทพ สัมบู๋ตตะวนิช มีบุตร ๕ คน

๑. ด.ช. สุนิทัศน์
๒. ด.ช. สุวณิชย์
๓. ด.ญ. สุภาวดี
} บุตรนางศิริบังอร (ภรรยาเก่า)

๔. ด.ช. สุรเชษฐ
๕. ด.ญ. สุฎา
} บุตรนางกัลยาณี

ผลงานการออกแบบก่อสร้าง

— กองบังคับการตำรวจภูธร เขต ๗ จ.ว. นครปฐม พ.ศ. ๒๕๐๖

— สถานีตำรวจนครบาลหัวหมาก จ.ว. พระนคร พ.ศ. ๒๕๐๙

— กองบังคับการตำรวจภูธร เขต ๓ จ.ว. นครราชสีมา พ.ศ. ๒๕๑๐

ข้อความที่ควรทราบ

การพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะ-วนิช ในวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๑ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม คุณน้องชาย น.พ. สุรศักดิ์ สัมปัตตะวนิช ได้ขอให้ข้าพเจ้าจัดหาหนังสือพิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิง เพื่อแจกเป็นธรรมบรรณาการ แก่ผู้ที่มาในงานพระราชทานเพลิง ข้าพเจ้าไม่ใช่นักเขียนนักแต่งในวิชาประพันธ์ใด ๆ ทุกแขนงของวิทยาการ แต่เนื่องด้วย พ.ต.ต. สุเทพ เป็นศิษย์ที่ได้มาอุปสมบทอยู่ด้วยในฐานข้าพเจ้าเป็นอุปัชฌาย์ และ น.พ. สุรศักดิ์ สัมปัตตะวนิช ซึ่งเป็น น้องชาย มีความ ประสงค์ ขอให้ ข้าพเจ้า เป็นผู้หาเรื่องที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ได้รับไปแล้วใช้เป็นประโยชน์ได้ในกิจกรรมของชาวพุทธ หรือเป็นคติที่จะแนะนำแก่

ผู้มีชีวิตอยู่ในโลกเป็นมาตรฐานของการครองเรือน วิทยาการทุกสาขาจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อ มีเหตุการณ์ที่จำเป็นต้องใช้เฉพาะวิทยาการนั้น ๆ เกิดจำเป็นขึ้นปัจจุบัน โดยไม่มีผู้ชำนาญการอยู่ในที่เช่นนั้น เมื่อมีตำราให้การแนะนำอยู่ประจำบ้าน ผู้มีความจำเป็นเกิดขึ้นก็อาศัยตำราเป็นแนวทาง ช่วยแก้เหตุการณ์ ขัดข้องได้ในบางโอกาส เหมือน การ รู้จัก ปฐมพยาบาล ก็ สามารถ ช่วย แก้ ไข พอบรรเทาสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จได้ชั่วระยะแรก ๆ ดีกว่าจะรอให้ผู้รู้จริงมาแก้ การรอเวลาเช่นนั้น คงจะไม่ทันการ วิทยาการบางอย่างคนธรรมดา ก็พอจะรู้ และเข้าใจได้ พอเป็นทางปฏิบัติแก้ไขขอไปที ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าการจะเขียนเรื่องขึ้นใหม่ ก็คงจะไม่ เหมาะสม กับภูมิ ชั้น ของข้าพเจ้า จึงได้มอบเรื่องที่เคยพิมพ์มาแล้ว คือประมวลข้อควรรู้และควรศึกษาปฏิบัติเป็นหมอดู เป็นหนังสือเกี่ยวกับตำราดูพระบรมธาตุและพระธาตุ หน้าที่ของพ่อ

แม่และบุตรธิดา แบบตั้งชื่อ ตำรายาไทยและศาสนพิธี เป็นต้น รวมเป็นตำราหนังสือประจำบ้านต้องใช้ในธุรกิจที่ชาวบ้านต้องการให้เหมาะกับเหตุการณ์ของตนที่เกิดขึ้น เช่นมีการทำบุญถวายทาน ตั้งชื่อเด็ก หรือฝึกหัดเป็นหมอดู ตามหลัก พระพุทธศาสนา ที่ พระพุทธเจ้าทรง วางแนวไว้ คนที่จะเป็นพ่อแม่และบุตรธิดาที่ดี หรือการสังคม ติดต่อ กับคนอื่น จะได้ทราบว่า คน ๆ นั้น ดีอย่างไร ควรคบอย่างไร ข้าพเจ้าเห็นว่าหนังสือดังกล่าวมาแล้วนั้นจะมีประโยชน์และเหมาะแก่ชีวิตของผู้มีความต้องการ

ด้วย ผล แห่งการ ได้ ช่วยเหลือ อัน เป็นส่วน ธรรมบรรณานี้ จงสำเร็จเป็น ธรรมพลี ธรรม บรรณา แก่วิญญาณของ พ.ต.ต. สุเทพ ในคติภพวิสัยนั้น ๆ จงทุกประการ และหากจะมีส่วนอปจายนธรรมที่บรรดาญาติมิตรได้ จัด การ พระ ราช ทานเพลิงศพ พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช นี้ จะเป็นกำลังส่งผลแก่ดวงวิญญาณของ

พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช แล้ว ขอผลแห่งอปจายน-
ธรรมนั้นสำเร็จเป็นส่วนยินดีตามกุศลของบรรดาญาติมิตร
อุทิศให้นั้นทุกประการ เทอญ

(พระธรรมปาโมกข์)

เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐ์ ฯ

๒๘ เมษายน ๒๕๑๑

ไว้อาลัย
แด่
พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช

ข้าพเจ้าได้รู้จักกับท่านผู้นี้ในระยะประมาณ ๖ ปีเศษ พร้อมทั้งบิดา มารดร และพี่ ๆ น้อง ๆ บางคน เพราะตระกูลนี้เป็นพุทธศาสนิก ผู้อุปการะอุปถัมภ์พระภิกษุสามเณรประจำวัดสะแก (เท่าที่ทราบ) ก่อนข้าพเจ้าได้เข้ามาสำนักอยู่ในวัดนี้ เสมอมา ถ้าจะเรียกตามภาษาชาวบ้านก็ว่าวัดของเรา

เท่าที่รู้จักทุกท่านมีอัธยาศัยดี ใคร่ต่อการบุญ ข้าพเจ้าได้มาอยู่วัดนี้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้ค่อยรู้จักกับตระกูลนี้มาเรื่อย ๆ (มีท่านขุนสุทัศนามัย — ถึงแก่กรรมแล้ว) คุณนายสุวรรณี (คุณนายเพ็ญศรี ถึงแก่กรรมแล้ว) ตลอดทั้งลูก ๆ และหลาน ๆ บางคน ที่ได้รู้จักก็เพราะท่านขุนและคุณนาย (เมื่อยังมีชีวิตอยู่) คุณนายได้นำบุตรธิดาและหลาน ๆ มาทำบุญภายในวัดสะแกนี้เสมอ ๆ เป็นประจำ

โดยเฉพาะ พ.ต.ต. สุเทพ ผู้นี้ รับราชการอยู่ในกรุงเทพ ฯ เป็นผู้ที่มีนิสัยโอบอ้อมอารี มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีอุปการะคุณ และเป็นผู้มีบุพพการีต่อน้องๆ และภรรยา, บุตร ตลอดหลาน ๆ ที่ว่าอย่างนี้ เพราะข้าพเจ้าได้เห็นและได้ทราบ จากบรรดาพี่น้อง ของท่านผู้นี้เอง

ท่านผู้นี้ เป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีความสามารถดี มีความอดทนดี มีระเบียบดี ที่ว่ามีความอดทนดี คือ เป็นผู้อดทนมีความขยันหมั่นเพียร เชื่อฟังบิดา มารดา ครูอาจารย์ จนเป็นผู้มีความรู้ดีได้รับเกียรติยศ, ยศ, ชื่อเสียงสามารถในกิจการงาน (โดยเฉพาะในด้านสถาปัตยกรรม) ในหน้าที่ราชการ จนได้เลื่อนตำแหน่งหน้าที่เสมอมา เป็นผู้มีระเบียบวางตนเป็นบุตรที่ดี มีกตัญญูกตเวทีต่อบิดามารดา เป็นข้าราชการที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา เป็นที่รักใคร่ของเพื่อนฝูง เป็นที่เคารพนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นสามีที่ดีของภรรยา เป็นบิดาที่ดีของบุตร เป็นที่รักใคร่นับถือยิ่งของพี่ๆ น้องๆ เป็นพุทธศาสนิกที่ดีของศาสนา (พุทธ) เป็นพลเมืองดีของชาติ เป็นราษฎรที่ดี

ของพระมหากษัตริย์ ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงว่า พ.ต.ต. สุเทพฯ เป็นผู้มีความอดทนดี มีความรู้ดี มีความสามารถดี มีระเบียบดี

ที่ว่าเป็นพุทธศาสนิกที่ดีของศาสนา ท่านผู้นี้ได้เคยอุปสมบทเรียนรู้ธรรมวินัยดี จนสอบได้ ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนดี เฉพาะที่วัดสะแกได้มาก่อสร้างศาลาบำเพ็ญกุศลอุทิศให้คุณพ่อ ๑ หลัง คุณแม่ ๑ หลัง ราคาประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ บาทเศษ และยังได้ช่วยแนะนำในการออกแบบแปลนแผนผังการสร้างเมรุด้วย ได้บริจาคเงินร่วมไว้ ๕๐๐ บาท และได้ปวารณาไว้ว่าจะพยายามช่วยพัฒนาวัดให้เจริญยิ่งขึ้นกว่านี้ ก็พอดีมาประสบอุบัติเหตุสิ้นชีวิตเสียก่อน

การกระทำความดีทุกอย่างของท่านผู้นี้ จึงชื่อว่ามาดี อยู่ดี และจากไปด้วยดี ดังนั้น การจากไปของ พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช นี้ จึงเป็นที่นำมาซึ่งความเศร้าโศกอาลัยแก่บรรดาญาติพี่น้อง ภรรยา บุตร มิตรสหาย และผู้คุ้นเคยทุกท่าน ตลอดจนข้าพเจ้าเป็นอย่างยิ่ง แต่ได้คำนึงถึงหลักความจริงว่า "สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง"

(มีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น แปรปรวนไปในระหว่าง แตกสลายไปในที่สุด) คือเกิดแล้วก็ต้องดับไป ดังนี้ ร่างกายของท่านผู้นี้แตกดับไปก็จริง แต่คุณงามความดีไม่แตกสลายตามไปด้วย จะเป็นตราประทับไว้กับโลกตลอดกาลนาน และในจิตใจของข้าพเจ้าไม่รู้ลืมชั่วนิรันดร์

ในที่สุดนี้ บุญกุศลจริยาใด ๆ ที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญแล้วทุกประการ ทั้งทางกาย วาจา และใจ และบุญกุศลความดีของท่านผู้วายชนม์นี้ได้กระทำไว้ จงเป็นพลวะปัจจัย ขอบุญกุศลนั้น ๆ จงดลบันดาลให้ พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช ไม่ว่าจะมีคติอยู่ในที่ใด จะทราบด้วยญาณวิถีทางใดทางหนึ่งแล้วอนุโมทนาให้สำเร็จเป็นปัตตานุโมทนามัยกุศล เพื่อ สัมฤทธิ์ ผล ประโยชน์ใน สุคติสัมปรายภพโดยยิ่ง ๆ ขึ้นไปทุกเมื่อเทอญ.

พระครูสิริธรรมาทร

เจ้าอาวาสวัดสะแก

สุเทพ เพื่อนรัก

เพื่อนๆ ทุกคนที่เคยร่วมเรียนกันมา เมื่อทราบข่าวการจากไปอย่างไม่มีวันกลับมาของคุณ รู้สึกตกใจและสลดใจมาก เพราะมันเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ก่อนคุณจะเดินทางในวันรุ่งขึ้น ยังได้พูดคุยหยอกล้อกัน เพื่อน ๆ รู้จักคุณมาตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาฯ ประมาณปี พ.ศ. ๒๔๙๑ บางคนก็เคยเรียนกับคุณมาตั้งแต่ชั้นมัธยม ที่ ร.ร. ศิริศาสตร์ คุณคงจำได้ หลังจากนั้น ยังมารับ ราชการ ตำรวจ ร่วมกัน อีกหลายคน เป็นเวลาร่วม ๒๐ ปี ที่เราได้ร่วมกินร่วมนอนกันมา

สุเทพ คุณเป็นคนคุยสนุก ที่ใคร ๆ ก็อยากคบชอบกระเซ้าเย้าแหย่จนได้สมญาว่าเป็นนกชนิดหนึ่ง คุณเป็นนักกีฬาตัวยงของคณะที่คู่แข่งขันคร้าม เป็นนักรักบี้ นักฟุตบอลล์ที่ไม่มีใครกล้ามาแย่งลูก ถึงแม้จะมีรูปร่างเล็ก เคยเป็นประธานกีฬากลางแจ้งและฟุตบอลล์ของคณะ และเคยซี่โครงเดาะขณะเข้าสกรัม เราจำได้ดี

คุณเรียนหนังสือดี ไม่เคยต้องสอบแก้ตัว หรือซ้ำชั้นเลย จนได้ปริญญาและออกมาทำงาน ได้ฝากผลงานไว้มาก เช่น บก.ภ. เขต ๗ และ บก.ภ. เขต ๓

คุณได้จาก พวกเราไปแล้ว อย่างไม่มี วันกลับ มาอีก จะเหลือไว้ก็แต่ความจำเก่า ๆ ที่มันฝังใจ เหมือน เกิดขึ้นเมื่อวานนี้เอง เราหวังว่าคุณคงได้เป็น "**สุเทพ**" ในภพโน้นต่อไป

แล้วเราคงจะได้พบกันอีก

จากเพื่อนร่วมรุ่น สถ.

แด่ พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช
สามีที่ล่วงลับไปแล้ว

พี่เทพ เป็นผู้ที่กอร์ปด้วยความเอื้ออารี เป็นที่รักแก่บุตร ภรรยา และญาติมิตร เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขัน ฉะนั้น ทุกครั้งที่มีพี่เทพร่วมอยู่ในวงสนทนา ก็จะทำให้เกิดรสชาติและเป็นที่ครึกครื้นแก่ทุกคน พี่เทพ เป็นผู้ที่ยึดมั่นอยู่ในหลักธรรมและถือว่ามนุษย์เราเกิดมา ก็เพื่อทำความดี ไม่ยึดมั่นถือมั่นกับลาภ ยศ สรรเสริญ และไม่ควรจะจริงจังกับชีวิตเกินไป และมีความเชื่อว่าบุคคลจะดีได้ย่อมเกิดจากกมลสันดานของตนเอง ฉะนั้น ในสายตาของบุตร ภรรยา และเพื่อนฝูง พี่เทพ จึงเป็นคนใจดี ไม่ขัดใจใครแม้แต่บุตรก็ไม่ยอมเฆี่ยนตี หากทำผิดก็เพียงแต่ว่ากล่าวตักเตือน เป็นผู้ที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดา ฉะนั้น การจากไปอย่างกะทันหันของพี่เทพครั้งนี้ จึงยังความวิปโยคมาสู่บุตร ภรรยา และญาติมิตรเป็นอย่างยิ่ง ขอให้ดวงวิญญาณของพี่เทพ จงไปสู่สุขคติเทอญ.

กัลยาณี สัมปัตตะวนิช

แด่ดวงวิญญาณของพี่เทพ

น้องไม่นึกเลยว่า พี่เทพจะเสียชีวิตลงด้วยอุบัติเหตุ และมีอายุสั้นเช่นนี้ แต่ที่หักความโศกเศร้าได้เพราะนึกถึงเรื่องของกรรมเก่าตามทันจึงให้คิดได้ พี่เทพดีต่อผู้บังเกิดเกล้า ต่อน้อง ๆ และทุก ๆ คนที่รู้จัก แต่มัจจุราชก็ไม่ยอมยกเว้น ทำให้น้อง ๆ ได้ระลึกว่าการทำความดีเท่านั้น ที่ จะยังคงอยู่ สำหรับคนที่ตายไปแล้ว ถ้ามีดีมากคนก็กล่าวขวัญถึงมาก, มากคนและเป็นเวลานาน, นับเป็นเรื่องบังเอิญเหลือเกิน ที่พี่เทพต้องเดินทางไปปฏิบัติราชการที่จังหวัดนครราชสีมา เกี่ยวกับงานควบคุมการก่อสร้างกองบังคับการตำรวจภูธร เขต ๓ และถึงแก่กรรมเนื่องจากประสบอุบัติเหตุรถชนกันบนทางหลวงสายมิตรภาพบริเวณหน้าโรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย แม้ว่าท่านผู้อำนวยการ, คณะแพทย์และพยาบาลโรงพยาบาลนครราชสีมา ได้พยายามช่วยเหลือผ่าตัดรักษาอย่างเต็มความสามารถและพร้อมเพรียงอย่างยิ่งก็ตาม พี่เทพที่น้องเคารพรักก็ยังต้องจากไปอย่างไม่มีวันที่จะกลับสู่สภาพเดิม

ได้ ท่านผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต ๓, ผู้กำกับการโรงเรียนตำรวจภูธรจอหอ ตลอดจนนักเรียนพลตำรวจ ได้ร่วมเสียสละเลือดอุทิศเพื่อช่วยชุบชีวิตของพี่เทพ แต่ดวงชีวิตของพี่เทพคงกำหนดมาแค่นั้น ท่ามกลางความอาลัยและเศร้าโศก ของมิตรสหาย, ญาติพี่น้อง และผู้ร่วมงานมีหลายคนบ่นเสียดายว่าไม่น่าถึงแก่กรรม เมื่ออายุยังน้อย และก็มีหลายคนบ่นเสียดาย ฝีมือทาง ออกแบบ ซึ่งมี แนวแปลกเป็นของตนเอง ประยุกต์ และทันสมัย อันนี้เอง ทำให้น้อง ๆ มีข้อคิดว่า ถาวรวัตถุหนึ่ง และชื่อเสียงความดีหนึ่ง จะเป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงผู้ล่วงลับไปแล้วได้ แต่ปุถุชนธรรมดาก็ต้องมีดีบ้างชั่วบ้างเมื่อประกอบกรรม แม้การฆ่างูเพื่อป้องกันชีวิตตนเองก็ยังชื่อว่าฆ่าสัตว์ตัดชีวิตผิดศีลบัญญัติข้อ ๑ แต่สรุปแล้วพี่เทพก็ยังทำดีไว้มากคะแนนก็ยังเป็นบวกอยู่ น้อง ๆ จึงภูมิใจเสมอ

การ จัด การ ฌาปนกิจศพ ตลอด จน การ ช่วยเหลือครอบ ครัว ของ พี่เทพ พวกเรา ต้อง เป็นหนี้ บุญคุณ ท่าน

หัวหน้ากองพลาธิการกรมตำรวจ และคณะตำรวจของท่านเป็นอย่างยิ่ง งานพระราชทานเพลิงศพ กรมตำรวจก็ให้เกียรติเป็นเจ้าภาพอย่างสมเกียรติ พระคุณความดีของผู้มีพระคุณดังกล่าวนามมาแล้วตั้งแต่ต้น, หากดวงวิญญาณของพี่เทพได้ทราบโดยโสตรทิพย์แล้วคงจะ รู้สึกปิติยินดี และด้วยอำนาจทิพย์ก็คงจะอวยพรให้แก่ท่านดังกล่าวให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปดังใจหมายทุกประการ

สำหรับน้อง ๆ จะถือเอาความกตัญญูกตเวที ที่พี่เทพเคยยึดถือเป็นคุณธรรมประจำใจ เพื่อทดแทนต่อผู้มีพระคุณดังกล่าว และสนองคุณของพี่เทพด้วยการช่วยเหลือเอาใจใส่ดูแลสิ่งที่พี่เทพรักและเป็นห่วงต่อไป

ขอดวงวิญญาณของพี่เทพจงไปสู่สุขคติเถิด.

จากน้องของพี่เทพ

เรื่อง
ฝึกหัดเป็นหมอดูไว้พิสูจน์ตัวและคนอื่น
โดย
ท่านเจ้าคุณพระเทพเมธากร

เจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม

พระพุทธเจ้า เป็นหมอวิเศษ ทรงสามารถรู้ได้ว่า ใครมีนิสัยและจิตใจเป็นอย่างไร ความประพฤติทางกาย ทางวาจา ที่แสดงออกมาจากคนผู้พูด ผู้ทำ จะทรงทราบได้จากกิริยา วาจา ของเขาผู้นั้น โดยลักษณะ มีบทพิสูจน์ให้รู้ได้ว่า คนนั้นจะเป็นคนชั้นไหน มีคุณธรรมในใจดีชั่วอย่างไร จะมั่งมียากจนหรือไม่ ควรจะคบหาสมาคมด้วยได้แค่ไหน คุณสมบัติควรเป็นพ่อเป็นแม่ เป็นครูอาจารย์ เป็นผู้ปกครองคนได้ดีขั้นไหน แม้มิตรสหายที่ติดต่อควรคบกันได้เช่นไร ก็ขอจงติดตามพิสูจน์ดูบนหลักพิสูจน์ของพระพุทธเจ้า เพื่อฝึกหัดเป็นหมอดูอย่างง่าย ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องไปแสวงหาหมอดูที่อื่น เมื่อตัวเราได้ฝึกหัดตามแนวทางพุทธปรัชญาแล้ว ก็จะทราบได้

ดีว่า การฝึกหัดเป็นหมอดูตามแบบของพระพุทธเจ้านั้น จะเป็น หมอดู ที่ดูลักษณะอาการ ของ คนได้ อย่าง ถูกต้อง แม่นยำที่สุด ขอเชิญท่านที่มีใจรักในเรื่องไปหาหมอดู จงเรียนฝึกหัดเป็นหมอดูเสียเอง ก็จะพบตัวเรานั่นแหละ เป็นหมอดูที่จะดูใคร ๆ ได้ดี

ฉะนั้น การเรียนเป็นหมอดูตามแนวพุทธปรัชญา ก็จะมีคุณค่าในการพิสูจน์ดูตัว และคนอื่นได้ดี และถูกต้อง ควรฝึกหัดและนำบทพิสูจน์ตามหลักพุทธปรัชญาทดสอบ ตนและคนอื่น แนวหลักพิสูจน์นั้นพระพุทธเจ้าได้ทรง สอนไว้เป็นประเภท ตามลักษณะอาการให้เหมาะสม ปัญหาในการแก้ชีวิตและสังคม หลักเศรษฐกิจ จะมีอยู่ พร้อมหมด จงเรียนและศึกษาตามนัยต่อไปนี้

บทพิสูจน์แก้ปัญหาชีวิตในการเป็นอยู่มี ๔ อย่าง

๑. **อุฏฐานสัมปทา** ขยันหมั่นเพียรในการประ-กอบกิจการเลี้ยงชีวิต ในการศึกษาเล่าเรียน ในการทำธุระหน้าที่ของตน

๒. **อารักขสัมปทา** มีการรักษา คือ รักษาทรัพย์ที่แสวงหาทรัพย์มาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่ให้เป็นอันตราย รักษากิจการงานของตัวไม่ให้เสื่อมเสียไป

๓. **กัลยาณมิตตา** มีเพื่อนที่สมาคมคบหาล้วนแต่เป็นคนดี ไม่คบหาคนชั่ว ที่ประพฤติผิดศีลธรรม

๔. **สมชีวิตา** เลี้ยงชีวิตให้ถูกสุขลักษณะอนามัย กินดี อยู่ดี ไม่ให้ฝืดเคืองและฟุ่มเฟือยและสุรุ่ยสุร่าย

เมื่อได้เรียน บทพิสูจน์ ปัญหาแก้ ชีวิต ตามหลัก ๔ อย่าง นั้น สมบูรณ์ แล้ว ก็ จะเกิด ผล คือ ความ สุข อีก ๔ อย่าง

๑. ความสุขเกิดแต่ความมีทรัพย์

๒. ความสุขเกิดแต่การใช้จ่าย ทรัพย์ให้เกิดประโยชน์ บริโภค ใช้สอย

๓. ความสุขเกิดแต่ความไม่ต้องเป็นหนี้

๔. ความสุขเกิดแต่การ ประกอบการงาน ที่ปราศจากโทษ

ความสุขทั้ง ๔ อย่างเกิดมีแล้ว ถ้าไม่รู้หลักในการรักษาก็จะเสื่อมได้ง่าย จึงมีหลักป้องกันไว้ ๔ อย่าง

๑. แสวงหาพัสดุที่หายแล้วให้คงคืนมาดั่งเก่า

๒. บูรณะพัสดุที่คร่ำคร่า (ให้คงสภาพอยู่นาน)

๓. รู้จักประมาณในการบริโภคสมบัติ

๔. รู้จักใช้บุรุษสตรีที่ดีให้เป็นพ่อบ้านแม่เรือน

ในบทต่อไปนี้ เป็นบทพิสูจน์ในการปลูกความนิยมในสังคม และผูกน้ำใจกันไว้ได้ มีลักษณะ ๔ อย่าง.

๑. **ทาน** การให้ปันสิ่งของของตนแก่ผู้อื่นที่ควรให้ (เช่น ตั้งทุนการศึกษา และสงเคราะห์แก่องค์การต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ส่วนมาก)

๒ **ปิยวาจา** เจรจาวาจาที่อ่อนหวาน (ไม่กระทบกระเทือนใจ เป็นหลักของนักการพูด)

๓. **อัตถจริยา** ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่คนอื่น (เช่นช่วยคนแก่ คนพิการเป็นต้น)

๔. **สมานัตตตา** ความเป็นคนที่มีตนเสมอกันไม่ถือตัว (หลักประชาธิปไตย ไม่ดูหมิ่นและเหยียดหยามคนอื่น)

การปลูกความนิยมให้เกิดในสังคมดังนั้นแล้ว จำจะต้องรู้จักเหตุที่จะทำให้เสื่อมความนิยม เนื่องด้วยความประพฤติ ๔ อย่าง

๑. ความเป็นนักเลงหญิง

๒. ความเป็นนักเลงสุรา

๓. ความเป็นนักเลงเล่นการพนัน

๔. ความคบคนชั่วเป็นมิตร

บทพิสูจน์ ๔ อย่าง ดังกล่าวมานั้น ในข้อ ๔ บทพิสูจน์การคบมิตร ซึ่งมี บท พิสูจน์ แยกออก เป็น พวก อีกอย่างละ ๔ จำพวก

มิตรปฏิรูป (คือคนเทียมมิตร) มี ๔

๑. คนปอกลอก

๒. คนดีแต่พูด

๓. คนหัวประจบ

๔. คนชักชวนในทางฉิบหาย

มิตรปฏิรูป ๔ จำพวกนั้น ยังบอกลักษณะแยกออกอีก ประเภทละ ๔ คือ

๑. คนปอกลอกมีลักษณะ ๔

๑. คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว

๒. เสียให้น้อย คิดเอาให้ได้มาก

๓. เมื่อมีภัยแก่ตัว จึงรับทำกิจของเพื่อน

๔. คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของตัว

๒. คนดีแต่พูดมีลักษณะ ๔

๑. เก็บเอาของล่วงแล้วมาปราศรัย

๒. อ้างเอาของที่ยังไม่มีมาปราศรัย

๓. สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่หาประโยชน์มิได้

๔. ออกปากพึ่งมิได้

๓. คนหัวประจบมีลักษณะ ๔

๑. จะทำชั่ว ก็คล้อยตาม

๒. จะทำดี ก็คล้อยตาม

๓. ต่อหน้าว่าสรรเสริญ

๔. ลับหลังตั้งนินทา

๔. คนชักชวนในทางฉิบหายมีลักษณะ

๑. ชักชวนดื่มน้ำเมา

๒. ชักชวนเที่ยวกลางคืน

๓. ชักชวนให้มัวเมาในการเล่น

๔. ชักชวนเล่นการพนัน

บทพิสูจน์มิตรปฏิรูป (คือมิตรเทียม ๔ จำพวกแล้ว ก็ควรจะต้องเรียนบทพิสูจน์มิตรแท้ ๕ จำพวก เพื่อเป็น บทเปรียบเทียบต่อไป

มิตรแท้ควรคบสมาคม ๔ จำพวก คือ

๑. มิตรมีอุปการะ

๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์

๓. มิตรแนะประโยชน์

๔. มิตรมีความรักใคร่

มิตรแท้ ควรคบ จำแนกออกเป็น ประเภท ละ ๔ คือ

๑. มิตรมีอุปการะมีลักษณะ

๑. ป้องกันเพื่อนผู้ประมาทแล้ว

๒. ป้องกันทรัพย์สมบัติ ของเพื่อน ผู้ประมาท แล้ว

๓. เมื่อมีภัย เป็นที่พึ่งพำนักได้

๔. เมื่อมีธุระ ช่วยออกทรัพย์ให้เกินกว่าที่ออกปาก

๒. มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์มีลักษณะ

๑. ขยายความลับของตนแก่เพื่อน

๒. ปิดความลับของเพื่อนไม่ให้แพร่งพราย

๓. ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ

๔. แม้ชีวิตก็อาจสละแทนได้

๓. มิตรแนะประโยชน์มีลักษณะ

๑. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว

๒. แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี

๓. ให้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง

๔. บอกทางสวรรค์ให้

๔. มิตรมีความรักใคร่มีลักษณะ

๑. ทุกข์ ๆ ด้วย

๒. สุข ๆ ด้วย

๓. โต้เถียงคนที่พูดติเตียนเพื่อน

๔. รับรองคนพูดสรรเสริญเพื่อน

บทพิสูจน์ในครอบครัว คือ บิดา มารดา และบุตร ธิดา จะได้ลักษณะความเป็นไปตามในนี้หรือไม่

หน้าที่ของบิดามารดาที่ดี —

๑. ห้ามไม่ให้ (บุตรธิดา) ทำความชั่ว
๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี
๓. ให้ศึกษาศิลปวิทยา
๔. หา (สามี ภรรยา) ที่สมควรให้ (ตามประเพณี)
๕. มอบทรัพย์ให้ในสมัยอันควร

หน้าที่ของบุตรธิดาที่ดี —

๑. ท่าน (บิดามารดา) ได้เลี้ยงมาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
๒. ทำกิจของท่าน
๓. ดำรงค์วงศ์สกุล
๔. ประพฤติตนให้เป็นคนควรรับทรัพย์มรดก
๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

บทพิสูจน์ความเป็นอาจารย์ และศิษย์ ถึงเป็นหน้าที่ของกันและกัน

หน้าที่ของอาจารย์ที่ดี —

๑. แนะนำสั่งสอนดี
๒. ให้เรียนดี (คือ อบรมฝึกหัดในการศึกษา)
๓. บอกศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง ไม่ปิดบังอำพราง
๔. ยกย่องให้ปรากฏในเพื่อนฝูง
๕. ทำความป้องกันในทิศทั้งหลาย (คือจะไปในทิศไหนก็ไม่ให้อดหยาก)

หน้าที่ของศิษย์ที่ดี —

๑. ด้วย (การ) ลุกขึ้นยืนรับ
๒. ด้วยเข้าไปยืนคอยรับใช้
๓. ด้วยเชื่อฟัง
๔. ด้วยอุปัฏฐาก (เช่นอาจารย์เจ็บไข้ช่วยหาหมอรักษา)
๕. ด้วยเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

บทพิสูจน์ความเป็นสามีภรรยา พึงปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกันและกัน

หน้าที่ของสามีที่ดี —

๑. ด้วยยกย่องนับถือเป็นภรรยา
๒. ด้วยไม่ดูหมิ่น
๓. ด้วยไม่ประพฤติล่วง (นอกใจภรรยา)
๔. ด้วยมอบความเป็นใหญ่ให้
๕. ด้วยให้เครื่องแต่งตัว

หน้าที่ของภรรยาที่ดี —

๑. จัดการงานดี
๒. สงเคราะห์คนข้างเคียงของผัวดี
๓. ไม่ประพฤติล่วง (นอก) ใจผัว
๔. รักษาทรัพย์ที่ผัวหามาได้ไว้
๕. ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง

บทพิสูจน์การเป็นนายจ้าง และลูกจ้าง พึงรักษาผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

หน้าที่ของนายจ้างที่ดี —

๑. ด้วยจัดการงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง

๒. ด้วยให้อาหารและรางวัล

๓. ด้วยรักษาพยาบาลในเวลาเจ็บไข้

๔. ด้วยแจกของมีรสแปลกประหลาดให้กิน

๕. ด้วยการปล่อยในสมัย (เช่นในคราวเทศกาลต่าง ๆ)

หน้าที่ของลูกจ้างที่ดี —

๑. ลุกขึ้นทำการงานก่อนนายจ้าง

๒. เลิกการงานทีหลังนายจ้าง

๓. ถือเอาแต่ของที่นายจ้างให้

๔. ทำการงานให้ดีขึ้น

๕. นำคุณของนายจ้างไปสรรเสริญในที่นั้น ๆ

บทพิสูจน์ในหลักเศรษฐกิจ อันเกิดประโยชน์ การมีโภคทรัพย์ พึงใช้ให้ ถูกหลัก ตาม หน้าที่ ของความ เป็นพลเมืองดี

๑. เลี้ยงตัว บิดา มารดา บุตรภรรยา ผู้รับใช้ (บ่าวไพร่) ให้เป็นสุข

๒. เลี้ยงเพื่อนฝูงให้เป็นสุข

๓. บำบัดอันตรายที่เกิดแต่เหตุต่าง ๆ

๔. ทำพลี ๕ อย่าง คือ สงเคราะห์ญาติ ต้อนรับแขก ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย (เช่น ผู้ได้เคยทำความดีแก่สังคม อย่างวันระลึกปิยมหาราช ฯ) และเสียภาษีอากรให้แก่รัฐ (ไม่หลีกเลี่ยง เป็นการช่วยบ้านเมืองให้เจริญ) ทำบุญตอบแทนผู้มีพระคุณ (ที่จัดว่าเป็นคนดีมีอุปการะแก่ตัวเรา) เรียกว่าเป็น เทวดา

๕. บริจาคทานเสียสละทรัพย์ บูชาแก่สมณชี-พราหมณ์ ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบ

บทพิสูจน์การรักษาสุขภาพ อนามัย และทรัพย์สินไม่ให้เสื่อมเสีย คือ งดเว้นอบายมุข (คือเหตุที่ต้องสูญเสียทรัพย์ สุขภาพอนามัย)

๑. การดื่มน้ำเมา (ทำให้เกิดโรค เสียทรัพย์ ทอนกำลังปัญญา และก่อวิวาท)

๒. เที่ยวกลางคืน (มีภัยพิบัตินานาประการ)

๓. เที่ยวดูการเล่น (ทำให้ติดในอารมณ์หลาย ๆ อย่าง)

๔. คบคนชั่วเป็นมิตร (สังคมรังเกียจ)

๕. เล่นการพนัน (ทำให้ทรัพย์เสื่อมสูญ)

๖. เกียจคร้านไม่ทำการงาน (ทำให้ยากจน)

เมื่อท่านได้ทราบตามบทพิสูจน์เพียงย่อ ๆ ที่ยกมาเป็นหัวข้อเฉพาะหลักใหญ่ ๆ ก็จะได้ทราบได้บ้างแล้วว่า การเรียนเป็นหมอดูตามแบบฉบับทางพุทธปรัชญา ท่านจะเป็นหมอดูในการ พิสูจน์ ชีวิต ของตน และสังคม ได้ถูกต้อง ท่านอย่าผ่านวิชาอันนี้ไปเสียเพียงเท่านี้ ถ้าหากท่านยังสนใจที่จะเรียนในบทพิสูจน์วิชานี้อยู่อีก ก็ขอให้ท่านไปแสวงหาหนังสือ "**นวโกวาท**" เป็นหนังสือหลักสูตรการศึกษาทางพุทธปรัชญา ซึ่งวางรากฐานวิชาเบื้องต้นของการศึกษาพระพุทธศาสนาไว้ง่าย ๆ และสามารถ จะเป็น หนังสือ นำท่านไปพบ แสงสว่างของชีวิต ในด้านเกี่ยวกับความรู้ มีสวรรค์วิมานชั้นฟ้า มีเทพบุตรเทพธิดา และมีทางแก้ให้พ้นทุกข์อีกด้วย ทั้งมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ อันเป็นบรมสถานแห่งความสิ้นทุกข์ หมดการเกิด แก่ และเจ็บตาย.

แบบตั้งชื่อทางโหราศาสตร์

ทิศอีสาน อ, อา, อิ, อี, อุ, อู, เอ, โอ, อำ ครุฑนาม วันอาทิตย์ ๑ อายุ	ทิศบูรพา ก, ข, ค, ฆ, ง พยัฆนาม วันจันทร์ ๒ เดช	ทิศอาคเณย์ จ, ฉ, ช, ซ, ฌ, ญ สีหนาม วันอังคาร ๓ ศรี
ทิศอุดร ศ, ษ, ส, ห, ฬ, อัชนาม วันศุกร์ ๖ บริวาร	แบบตั้งชื่อ ทางโหราศาสตร์	ทิศทักษิณ (คลอดกลางวัน) ฎ, ฏ, ฐ, ฑ, ฒ, ณ โสณนาม วันพุธ มูละ
ทิศพายัพ (คลอดกลางคืน) ย, ร, ล, ว คชนาม วันราหู ๘ กาลกิณี	ทิศประจิม บ,ป,ผ,ฝ,พ,ฟ.ภ,ม มุสิกนาม วันพฤหัสบดี ๕ มนตรี	ทิศหรดี ด, ต, ถ, ท, ธ, น นาคนาม วันเสาร์ ๗ อุตสาหะ

แบบตั้งชื่อทางโหราศาสตร์

๑.	อาทิตย์ อักษร	อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ เอา อำ		ครุฑนาม
๒.	จันทร์	,,	ก ข ค ฆ ง	พยัฆนาม
๓.	อังคาร	,,	จ ฉ ช ซ ฌ ญ	สีหนาม
๔.	พุธ	,,	ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ	โสณนาม
๗.	เสาร์	,,	ด ต ถ ท ธ น	นาคนาม
๕.	พฤหัส	,,	บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม	มุสิกนาม
๘.	ราหู	,,	ย ร ล ว	คชนาม
๖.	ศุกร์	,,	ศ ษ ส ห ฬ	อัชนาม

ศ ใช้แทน ส ในเรือน ๖ (ศุกร์) เช่น คนชื่อ ศรี เป็นต้น

นามเทวดาเสวยอายุ

อาทิตย์นามครุฑท้าว ปักษี
จันทระพยัคฆี เบียดเนื้อ
อังคาระนามสี หเรศ
พุธสุนัขะเชื้อ ชาตินั้นเป็นนาม
พฤหัสมุสิกะนี้ นามหนู
ศุกระอัชสู แพะพี้
เสาร์อิสระเองงู นามนาค
อสุรินทร์ท่านชี้ ชาติเชื้อคชนาม

การตั้งชื่อเป็นของสำคัญของคนเราอย่างหนึ่ง เพื่อความสุขความเจริญ และจะได้เป็น สิริสวัสดิ์ พิพัฒนมงคล ซึ่งเคยนับถือกันมาแต่ครั้งสมัยโบราณ คือ ถือวันว่าถ้าให้ชื่อดี เมื่อถูกเรียกเข้าครั้งไรก็เท่ากับให้พรครั้งหนึ่ง ๆ ถ้าให้ชื่อไม่ดี เมื่อถูกเรียกเข้าครั้งไร ก็เท่ากับแช่งด่าครั้งหนึ่ง ๆ เหมือนกัน เพราะฉะนั้น ท่านจึงได้วางแบบแผนไว้ให้เราใช้กันมาจนทุกวันนี้ แต่โดยมากเท่าที่ตั้งชื่อกันมานั้น มักจะตั้งเอาตามความพอใจของตน ๆ เพราะเหตุที่ไม่รู้และไม่เข้าใจในวิธีตั้งชื่อนั่นเอง ตามแบบนั้น คือ ถ้าผู้ใดเกิดวันใด วันนั้นเป็นบริวาร เช่น

คนเกิดวัน ๑ อาทิตย์ ๆ เป็นบริวาร
„ ๒ จันทร์ ๆ „
„ ๓ อังคาร ๆ „
„ ๔ พุธ ๆ „
„ ๗ เสาร์ ๆ „
„ ๕ พฤหัสบดี ๆ „
„ ๖ ศุกร์ ๆ „ ดังนี้

ตัวอย่าง เช่น คนเกิดวันอาทิตย์ ท่านให้นับขึ้นต้นที่วันอาทิตย์ว่า บริวาร เวียนไปหาจันทร์ ว่า อายุ ไปหาอังคารว่า เดช ไปหาพุธว่า ศรี ไปหาเสาร์ว่า มูละ ไปหาพฤหัสว่า อุตสาหะ ไปหาราหูว่า มนตรี ไปหาศุกร์ว่ากาลกิณี ดังนี้จึงได้หลักว่า

ศุกร์	เป็นกาลกิณีของ	อาทิตย์
อาทิตย์	,,	จันทร์
จันทร์	,,	อังคาร
อังคาร	,,	พุธ
พุธ	,,	เสาร์
เสาร์	,,	พฤหัส
พฤหัส	,,	ราหู
ราหู	,,	ศุกร์

การตั้งชื่อท่านให้เอาอักษรในช่องนั้น ๆ ตั้ง ถ้าเป็นชายให้เอาอักษรในช่อง เดช เป็นมนตรี ตั้งแต่ให้เอาพยางค์ต้น เมื่อหาพยางค์ต้นไม่ได้จริง ๆ จึงให้เอาพยางค์ที่ถัดไปอีกพยางค์หนึ่งก็ได้ ห้ามแต่พยางค์ที่ ๓ เท่านั้น

ส่วนผู้หญิงให้เอาอักษรในช่องที่เป็นศรี นั้นตั้งแต่ให้เอาพยางค์สุดท้าย เมื่อหาพยางค์สุดท้ายไม่ได้จริง ๆ แล้วจึงให้เอาพยางค์ที่ถัดเข้าไปอีกพยางค์หนึ่งก็ได้ ห้ามแต่พยางค์ที่ ๓ เท่านั้น แล้วให้เอาอักษรในช่องที่เป็นบริวาร อายุ มูละ และอุตสาหะมาตั้งก็ใช้ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนั้น ท่านห้ามอย่างเด็ดขาดแก่อักษรในช่องที่เป็นกาลกิณีเท่านั้น นอกจากนี้ท่านกล่าวว่าดีเหมือนกัน เพราะท่านจัดไว้เป็น ๓ ประเภท คือ เดช ศรี มนตรี จัดเป็นดีที่ ๑ บริวาร อายุ จัดเป็นดีที่ ๒ มูละ และ อุตสาหะ จัดเป็นดีที่ ๓ ในทางข้างฝ่ายสงฆ์ที่ท่านให้ฉายาแก่ผู้เข้าไปอุปสมบทเป็นภิกษุนั้น ท่านก็นิยมให้กันตามแบบนี้ โดยใช้อักษรในช่องที่เป็นบริวารเป็นหลักในการตั้งชื่อ

นี่แหละชีวิต

แพทย์สุรศักดิ์ สัมปัตตะวนิช ผู้เป็นน้อง พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช มาหาและบอกว่าขอให้เขียนคำไว้อาลัยให้กับ พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช ผู้พี่และได้ล่วงลับไปแล้วด้วยอุบัทวเหตุอย่างฉับพลันทันด่วน จะทำฌาปนกิจในราวเดือนมิถุนายนที่จะถึงข้างหน้า และขอให้รวบรวมเรื่องของ พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช เมื่อคราวครั้งที่ได้ อุปสมบทในสำนัก วัดราชประดิษฐ สถิตมหาสีมาราม ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ซึ่งเป็นปีที่สุเทพมาอุปสมบทร่วมสำนักเดียวกัน แต่ก็รับไว้ว่าจะจัดทำให้ตามความปรารถนา เห็นว่ายังมีเวลาพอ หนักใจในการจะเขียนคำไว้อาลัยขึ้นใหม่ เพราะสุขภาพไม่สมบูรณ์ดังแต่ก่อน **เพราะถูกอาพาธพยาธิเบียดเบียนบีบคั้นตัดรอนอยู่เสมอ** ไม่แน่ใจว่าจะเขียนให้ได้จึงค้นคว้าเลือกเรื่อง **"บิณฑบาตได้มา"** ซึ่ง พ.ต.ต. สุเทพ ฯ ได้เขียนลงใน**ราชประดิษฐศิษยานุสรณ์ ปี ๒๕๐๔** ซึ่งเป็นปีที่

เธอได้เข้ามาอุปสมบทในสำนักวัดราชประดิษฐ์ ฯ ซึ่งเป็นความรู้สึกของเธอเอง ก็มีอะไรดี ๆ อยู่ในเรื่องนั้นอยู่มาก และเรื่อง ภาวนาได้มา ซึ่งเป็นปาฐกถาของเธอเอง หลังจากได้อบรมภาวนามาพอสมควรแก่เวลา ภาวนาได้อะไรมาบ้าง? เสียอะไรไปบ้าง? คันถธุระและวิปัสสนาธุระเป็นกิจของใคร? ธุระอย่างไหนมาก อย่างไหนน้อยกว่ากัน วิปัสสนาธุระทำให้คนเป็นบ้าจริงหรือ? สิ่งเหล่านี้มีอยู่พร้อมในปาฐกถาของเธอ ควรแก่ชาวพุทธจำเป็นต้องศึกษาอย่างยิ่ง (ปาฐกถาเรื่อง ภาวนาได้มานี้ ตั้งใจว่าจะให้สุเทพจัดพิมพ์ในงานฌาปนกิจศพคุณนายสุเพ็ญศรี ผู้มารดาของเธอ ในเดือนเมษายนศกนี้ จึงได้คัดลอกจากเทปไว้ก่อน แต่อนิจา! ตรงข้ามเป็นงานของเธอเอง โลกนี้มีอะไรแน่นอน) ทั้งสองเรื่องนี้นับว่าเป็นประโยชน์มากแก่วงการพระพุทธศาสนาของเรา

กาลเวลากร่นเข้ามา เรื่องก็ยังไม่ได้เขียนให้ เพราะอาพาธเบียดเบียนบีบคั้นตัดรอนเสียงอมแงม เช้าวันนี้

(๙ พฤษภาคม ๒๕๑๑) แพทย์สุรศักดิ์ มาขอเรื่อง เรื่องก็ยังไม่ได้เขียน ขอผัดไปก็ไม่ได้เพราะจะกลับ จว. เลยในวันพรุ่งนี้ (ที่ ๑๐) ต้องจัดการให้เสร็จวันนี้ เลยขอผลัดตอนบ่าย ๆ ค่อยมารับเอา ทั้ง ๆ ที่อาพาธไม่รู้จะทำอย่างไร หาเรื่องเขียนก็ยังไม่ได้ ตกลงต้องเขียนขอไปทีก่อน ดีไม่ดีแล้วแต่ผู้อ่านจะพิจารณาเอาเองจึงดำเนินเรื่องต่อไป

พระตรัสว่า **การได้อัตภาพมาเป็นมนุษย์นี้เป็นของยาก มีชีวิตเป็นอยู่ชั่วขณะหนึ่ง ๆ ก็เป็นของยาก** เพราะชีวิตเป็นภาวะที่ไม่แน่นอน ย่อมแปรผันไปตามสภาพปัจจัย มีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความแปรไปในท่ามกลาง มีความดับสลายไปในที่สุด เราจะเอาแน่นอนอะไรกับชีวิตที่มีปัจจัยปรุงอยู่เบื้องหลัง และชีวิตนี้ก็เป็นอนัตตา ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของใคร ๆ สิ่งใดทั้งสิ้น ชีวิตนี้เปรียบเหมือนดอกไม้งามบานในยามเช้า พอตกเย็นก็เหี่ยวอับเฉาไปฉะนั้น

อันว่าชีวิตทั้งนามและรูปนี้ท่านเปรียบเหมือน **ฟองน้ำบ้าง ต่อมน้ำบ้าง เหมือนพยับแดดบ้าง เหมือน**

ต้นกล้วยบ้าง เหมือนมายากลบ้าง ธรรมชาติ ฟองน้ำ ต่อมน้ำ ปรากฏเกิดขึ้นขณะเดียวก็สลายไป พยับแดดเล่าก็ปรากฏขณะเดียวก็สลายไป ต้นกล้วยเล่าเราจะหาสาระแก่นสารอะไรกับต้นกล้วยไม่ได้เลย มายากลเล่าก็กลับหลอกลวงอยู่ตลอดเวลา หาความสัตย์ความจริงอะไรไม่ได้เลยในนักมายากล จะหาสารถแน่นอนอะไรกับภาวะทั้ง ๕ นั้น คือ รูปธรรม นามธรรม หรือขันธ์ทั้ง ๕ นั้นไม่มีเลย ล้วนมีแต่ **อนิจจํ ทุกขํ อนตฺตา** เป็นลักษณะทั้งสิ้น นี่แหละชีวิตคือ รูปธรรม นามธรรม ผู้ใดไปหลงใหลถือเอาเป็นจริงเป็นจังกับชีวิตที่มีปัจจัยปรุงแต่งก็จะมีแต่**ทุกข์โทมนัสตลอดชาติ** เพราะสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เพราะสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับไป สิ่งนี้จึงดับไป อ้า ชีวิตหนอชีวิต มีเพียงแค่นี้ดอกหรือ ? เมื่อรู้ตามอย่างนี้เสียแล้วก็สบายใจ ไม่เดือดร้อน ทุกสิ่งทุกอย่างก็มีแต่การเกิดกับการดับเท่านั้น ในโลกนี้ ท่านจะถือเอาอย่างไรก็เชิญ

วันหนึ่ง (วันที่เท่าไร เดือนอะไร จำไม่ได้ จำได้แต่ พ.ศ. ๒๕๑๑) เวลาประมาณ บ่ายโมงเศษ เด็กมาบอกว่า คุณสุวรรณ แจ้งมงคล มาหา ต้องการพบ แล้วก็ออกไปพบ **วันนี้ท่านอาจารย์ไม่ไปวัดมกุฏฯ หรือ?** คุณสุวรรณถาม **ไปทำไม?** เราย้อนถาม **ไปรดน้ำศพสุเทพ** พูดได้เพียงเท่านี้ ความในใจคือ โสกาดูรโทมนัส ก็รั่วไหลออกมาทางวาจา ทำให้คำพูดกระท่อนกระแท่น พร้อมทั้งน้ำตาก็ไหลออกมาพร้อมกับคำพูดด้วย เรานิ่งสงบพึ่งแล้วถามต่อไปว่า **สุเทพไหน?** **สุเทพเรา สุเทพ สัมปัตตะวนิช ของเรา** เธอตอบพร้อมกับซับน้ำตาที่รั่วไหลออกมา จากขอบตา ด้วย ความอาลัยอาวรณ์ เป็นอะไรตาย เราถาม **ถูกรถยนต์ชนตาย** เธอตอบ **ที่ไหน?** เราถาม **ที่โคราช** เธอตอบ **เมื่อไร?** เราถามต่อ **ตั้งแต่วันวาน ไปสิ้นใจที่โรงพยาบาล** เธอตอบ วันนี้ เวลา ๑๖.๐๐ น. จะรดน้ำศพที่วัดมกุฏฯ ตกลงแล้วเธอก็รีบกลับ

เออ ชีวิตหนอชีวิตช่างเป็นอนิจจำเสียจริง ๆ จริงเสียยิ่งกว่าจริง ไม่มีอะไรแน่นอนจริง ๆ ในขันธโลกนี้

มีความแปรไปตามปัจจัยทั้งสิ้น เมื่อเช้ายังอยู่ที่นี่ ยังสนทนาร่าเริงกับลูกกับเมียและกับญาติ พอสายได้ข่าวว่าไปเสียแล้ว **มัจจุมารมาคร่าตัวไปเสียแล้ว** อนิจจา อันความตายนี้ไม่มีนิมิตเครื่องหมายอะไรเลยว่าเมื่อใด ขณะใด เวลาใด ที่ไหน ? เช้า สาย บ่าย เย็น กลางคืน อาจตายได้ ต้องตายแน่ ๆ พระจึงสอนไม่ให้มัวเมาประมาทในวัย ในความไม่มีโรคในชีวิต อันความดีพึงเพียรทำเสียในวันนี้ ขณะนี้ ในวันต่อไปใครจะรู้ว่าความตายจักไม่มีมาถึงตัวเรา ใครเล่าจะเป็นที่พึ่งของเราได้ ตัวของตัวเองเท่านั้นจะเป็นที่พึ่งเราได้ นี่เป็นพระพุทธ-วจนะ

สุเทพเมื่อยังมีชีวิตอยู่ ได้ประกอบความดีไว้มากทั้งทางส่วนตัวและทางราชการ ทราบว่าได้ตั้งอยู่ในโอวาทของมารดา บิดา เป็นอย่างดียิ่ง และก็เป็นตัวอย่างของน้อง ๆ ได้เป็นอย่างดี คือ ไม่กระทำความชั่ว ตั้งอยู่ในความดี ศึกษาศิลปวิทยาดีเท่าที่จะดีได้ จนได้ประกอบสัมมาอาชีพเป็นหลักเป็นฐานมั่นคง เลี้ยงตนและเลี้ยงครอบครัวให้เป็นสุข เมื่อถึงกาลสมัยที่จะบวช

ได้ก็ได้บวชในพระพุทธศาสนาตามจารีตประเพณีที่ดีของชาวพุทธ หลังจากได้อุปสมบทแล้ว เลิกล่าสัตว์เด็ดขาด ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา ตามวิสัยของผู้ครองเรือน ถึงคราวบริจาคทำบุญกุศลก็บริจาค เช่น ทอดกฐิน เป็นต้น ได้คุณสุวรรณ แจ้งมงคล เป็นผู้คอยชักนำในกองการกุศล **ปีนี้ทอดกฐินจ่ายมา สุเทพ** เธอก็จ่ายให้ง่าย ๆ ไม่ยาก แต่ปากก็บ่นไปว่า ทำบุญทำไมมาบังคับ แต่เธอก็จ่ายให้แต่โดยดี เธอเป็นคนว่าง่าย ถ้าเป็นบุญกุศลแล้วบริจาคเท่าที่กำลังจะบริจาคได้ แม้เธอจะจากไปโดยที่ไม่มีโอกาสที่จะกลับมาพบญาติพี่น้องอีกในวัยที่ยังไม่สมควรที่จะจากไป ทิ้งความอาลัยไว้แก่บุตร ภรรยา และญาติพี่น้องอันเป็นที่รักเป็นอันมาก แต่เธอก็ได้จากไปแล้วแน่นอน ไม่กลับมา ทรัพย์สมบัติ ที่เธอ พยายาม แสวงหา มาได้ด้วย ความ ขยัน หมั่นเพียรก็เพื่อบุตรภรรยาของเธอ บุตรและภรรยาของเธอก็ไม่เดือดร้อน พอจะครองชีวิตเป็นสุขไปได้อีกยาวนาน ถ้าบุตรภรรยาไม่มัวเมาประมาทเสีย สิ่งนี้ก็วางรากฐาน

ไว้ให้ผู้อยู่ภายหลัง ตัวของตัวได้อะไรไปบ้าง มีแต่บุญกุศล และบาปเท่านั้นจะติดตัวไปได้ ทรัพย์สมบัติทั้งหลายที่เพียรแสวงหามาได้ด้วยสุจริต ไม่ได้ซื้อความตายของเธอได้เลย นี่เป็นสิ่งที่น่าคิดคำนึงนักแสวงหาทรัพย์ทั้งหลายในโลก

ขณะที่ไปรดน้ำศพ มือของเธอรองรับน้ำผู้ที่มารดเป็นสัญลักษณะว่า เธอไม่มีอะไรติดตัวไปเลย มือที่แบนี้เป็นเครื่องบอก มีแต่ร่ำไห้ว่า โธ่ เทพเอ๋ย เธอไม่มีอะไรเลยน๊ะ แม้แต่หน้าเขาก็คลุมปิดหมด เธอไม่น่าอายุจะสั้นเลย นี่แหละคือชีวิตที่เป็นจริงละ ทุกคนจะต้องเป็นอย่างนี้ **นรชาติที่วางวาย มลายสิ้นทั้งอินทรีย์ สถิตย์ทั่วแต่ชั่วดี ประดับไว้ในโลกา** สิ่งที่เหลือก็แต่ความดีของเธอเท่านั้นประดับในโลก และบุตรภรรยาญาติพี่น้องตามคิดถึงอยู่เสมอ เพราะความดีเท่านั้น.

พระปัญญาพิศาลเถร

วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม

๙ พฤษภาคม ๒๕๑๑

ปกิณณกภาษิต

ของ

พระครูสิริธรรมาทร

สมใจ

เรียนรู้ ดูเห็น ท่องจำ ทำเป็น

ถ้าเรียน ต้องรู้ ถ้าดู ต้องเห็น ถ้าท่อง ต้องจำ
ถ้าทำ ต้องเป็น

ถ้าไม่เรียน ขอรับรอง ต้องไม่รู้
ถ้าไม่ดู ขอรับรอง ต้องไม่เห็น
ถ้าไม่ท่อง ขอรับรอง ต้องไม่จำ
ถ้าไม่ทำ ขอรับรอง ต้องไม่เป็น

เพราะฉะนั้น ถ้าท่านอยากรู้ต้องเรียน ถ้าท่านอยากเห็นต้องดู ถ้าท่านอยากจำต้องท่องบ่น ถ้าท่านอยากเป็นต้องทำ ฯ

ชนะแน่

อกฺโกเธน ชิเน โกธํ อสาธุํ สาธุนา ชิเน

พึงชนะความโกรธ ด้วยความไม่โกรธ พึงชนะความไม่ดี ด้วยความดี

ศิษย์มีครู

เกิดเป็นคนควรเข้าหาครูบาอาจารย์ ทำอะไรผิดหรือถูก ก็ยังมีผู้รับรองว่า ศิษย์มีครู เพราะครูบาอาจารย์ท่านย่อมมีวิชาความรู้ต่าง ๆ กัน แล้วแต่ท่านจะให้จะสอนแก่เรา ผู้เป็นศิษย์จะต้องรู้กาละเทศะ ในที่นี้จะได้นำเรื่อง อาจารย์ทั้ง ๔ สอนศิษย์ มาเล่าสู่กันฟังต่อไป

อาจารย์ที่ ๑ สอนว่า......

ถ้าพบ "**พาล**" ให้เอา "**พาล**" ตอบ ถ้าพบ "**ซอบ**" ให้เอา "**ซอบ**" ประชิดชัน โกงเหมือนกันเก่งเหมือนกัน ถึงกันดี

อาจารย์ที่ ๒ สอนว่า......

ถึงเขาจะว่า ไอ้บ้า ไอ้หน้าเคอะ ช่างเขาเถอะ นิ่งเอาเถิด สู้เดินหนี ไม่เป็นเหมือนปากว่า ด่าตามที ทำดีใจ แก้เบี้ยเสียเถิดคุณ

อาจารย์ที่ ๓ สอนว่า . . . . .

ถ้าพบขี้แล้วให้เดินหนีขี้เสียน๊ะ อย่าเหยียบขี้ให้ติดตีน คนเห็นเหม็นไม่ดีขี้จัญไร รู้ว่าขี้หนีให้ไกล อย่าเหยียบมัน

อาจารย์ที่ ๔ สอนว่า . . . . .

ถ้าคมนัก มักบิ่นบ่าน เปลืองถ่าน เปลืองฆ้อน ถ้าอ่อนนัก มักร้อน ชุบหลายที ให้พึ่งหูไว้หู ดูร้ายดี ตรึกดูที่ ตรองดูท่า ว่าดูลม

เปลี่ยนไม่ได้

"กตสฺส นตฺถิ ปฏิการํ"

สิ่งที่ทำแล้ว จะทำคืนไม่ได้

"ปเคว ตํ ปริกฺขตํ"

จงพิจารณาถึงสิ่งที่กระทำนั้นก่อน

"ยาทิสํ วปเต พีชํ ตาทิสํ ลภเต ผลํ"

หว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น

"กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ"

ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

"น ฆาสเหตูปิ กเรยฺย ปาปํ"

ไม่ควรทำบาปเพราะเหตุแห่งการกิน

(อย่าทำบาปเพราะเห็นแก่ปากท้องนะ)

สุภาษิต

๑. บุรุษได้ภรรยาไม่ดี สตรีมีสามีชั่ว สู้ไม่มีเสียเลยดีกว่า เพราะไม่ต้องเดือดร้อนในปัจจุบันและอนาคต

๒. สามีสมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติ ย่อมสง่าผ่าเผยแก่ภรรยา แม้ภรรยาประกอบด้วยคุณสมบัติ ก็เชิดชูงามหน้าแก่สามี บุตรที่ดีเหมือนมีแก้วอยู่ในเรือน ส่วนบุตรที่ชั่วย่อมไม่ต่างอะไรกับเขม่าควันไฟ

๓. ศิษย์ทำชั่ว ถึงอาจารย์ บุตรธิดาทำชั่วถึงบิดามารดา ภรรยาทำชั่วถึงสามี แม้สามีทำชั่วก็ถึงภรรยา

๔. รู้อะไรไม่ยากเท่ารู้ความผิดของตน ดูอะไรไม่ยากเท่าดูใจคน

๕. คนที่เสียชื่อเสียงแล้ว ไม่มีสิ่งใดที่เสียมากกว่านั้นอีก

๖. ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคืออยากำลัง อุปสรรคคือความสำเร็จ

๗. มีคนริษยา ดีกว่ามีคนสงสาร มีคนชอบดีกว่ามีคนชัง

๘. คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล คบคนชั่วพาให้เสียคน คบแต่คนจนทนไม่ไหวฤๅ

๙. ความฉิบหายจะมาสู่ตัวเราได้ คือคบคนชั่วเป็นมิตร เป็นนักเลงผู้หญิง นักเลงเหล้า เล่นการพนัน นอนตื่นสาย เดินทางไกลคนเดียว เกียจคร้าน ๗ ข้อนี้ พระห้าม ขืนทำต้องฉิบหาย

๑๐. เรานั่นแหละเป็นคนดี ถ้าทำดี เรานี่แหละเป็นสามีที่ดีเพราะทำดี เรานี้แหละเป็นภรรยาดีเพราะรู้หน้าที่ดี เรานี่แหละเป็นลูกดีเพราะเชื่อฟังพ่อแม่ เรานี่แหละเป็นนักเรียนดีเพราะเชื่อครูและเรียนเก่ง เรานี่แหละเป็น

ศิษย์ที่ดี เพราะเชื่อฟังทำตามโอวาทที่อาจารย์สอน เรานอนดีเพราะไม่ตื่นสาย ร่างกายเราสมบูรณ์สบาย เพราะไม่เกียจคร้าน ทำงานและออกกำลังเสมอ

๑๑. อย่าดุร้าย มองแต่ฆ่าสัตว์ ตัดชีวิตผู้อื่น สัตว์อื่น หรือทำให้เดือดร้อน อย่ามือไวหยิบจับเอาของของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือเขาให้ อย่าใจเร็ว ผิดลูกผิดเมีย ผิดผัว คบชู้สู่ชายเป็นสามี ภรรยาที่ดีต้องรักการสันโดษ อย่าขี้ปด พูดมดเท็จโกหกล่อลวง อย่าเป็นคนหมดสติ โดยเป็นนักดื่มหรือเสพเครื่องดองของมึนเมา

๑๒. ควรมีเมตตา รักผู้อื่น สัตว์อื่น เหมือนรักตัวเอง ควรรักของของเรา รักษาของเขาให้เป็นดังรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ไว้เป็นที่พึ่ง ควรยินดีในของที่มีอยู่ อย่าลุอำนาจความอยากให้รักลูกเขาเหมือนลูกเรา คือรักนับถือไม่ใช่

รักใคร่ ให้รักเมียผัวเหมือนเมื่อก่อนแต่งงาน หรือวันแต่งงานได้จะดีมาก เป็นสุขทั้งสองฝ่าย (พระรับรอง) ควรพูดสัตย์จริงที่ไม่ผิดศีลธรรม (แต่อย่าลืมบางอย่าง พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง) จงมีสติทุกเมื่อ จนกว่าชีวิตจะหาไม่ เอาไว้ไม่อยู่ เมื่อถึงคราวมรณกรรมมาคุกคาม ถ้าสามารถจงให้มีสติเสมอ

๑๓. เหตุเครื่องฉิบหาย ๖ คือ ๑. ดื่มน้ำเมา ๒. เที่ยวกลางคืน ๓. เที่ยวดูการเล่น ๔. เล่นการพนัน ๕. คบคนชั่วเป็นมิตร ๖. เกียจคร้านทำการงาน

๑๔. หน้าที่ของสามีที่ควรมีต่อภรรยา

๑. ยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา

๒. ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม

๓. ไม่ประพฤติล่วงใจนอกใจไปพบหญิงอื่น

๔. มอบความไว้วางใจให้ (คือความเป็นใหญ่ให้)

๕. รู้จักชมความดี หาเครื่องแต่งตัวให้

๑๕. หน้าที่ของภรรยาที่ควรมีต่อสามี

๑. จัดการงาน (ครัวเรือนดี)

๒. สงเคราะห์คนข้างเคียงของผัวดี

๓ ไม่ประพฤตินอกใจ (มีชู้) รักผัวดี

๔. รักษาทรัพย์ที่ผัวหามาได้ไว้ (หมายถึงผัวได้มามอบให้)

๕. ขยันไม่เกียจคร้านการงานทั้งปวง

๑๖. ประโยชน์ปัจจุบันจะเจริญก้าวหน้า ต้องรู้จักขยันหมั่นเพียร ต้องรู้จักรักษา รู้จักคบกัลยาณมิตร รู้จักใช้จ่ายตามกำลังทรัพย์ ไม่ให้ฝืดเคือง และสุรุ่ยสุร่าย เอาพอดีพอมีจึงควรจัดเป็นส่วนตามฐานะ

๑๗. ส่วนของทรัพย์ที่หามาได้โดยชอบแล้ว ควรแบ่งดังนี้.—

๑. เลี้ยงตัวครอบครัวให้เป็นสุข

๒. เลี้ยงเพื่อนฝูงให้เป็นสุข

๓. เพื่อบำบัดอันตรายที่เกิดแก่เหตุต่าง ๆ

๔. ทำพลี ๕ อย่าง

ก) สงเคราะห์ญาติ

ข) ต้อนรับแขก

ค) ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย

ฆ) ถวายหลวงภาษีอากร

ง) ทำบุญให้เทวดา

จ) ทำบุญ บริจาค ทาน ใน สมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติชอบ

๑๘. อาชีพที่ควรเว้น ๕ อย่างคือ

๑) ค้าขายเครื่องศาสตราวุธ

๒) ค้าขายมนุษย์

๓) ค้า ขาย สัตว์ เป็น สำ หรับ ฆ่าเพื่อเป็นอาหาร

๔) ค้าขายน้ำเมา

๕) ค้าขายยาพิษ

๑๙. ความอดทน (ทนต่อความลำบาก ตรากตรำเจ็บใจ) เป็นสมบัติของผู้ต่อสู้ ความรู้ (สัพพ-วิทยา) เป็นสมบัติของนักปราชญ์ ความ

สามารถเป็นสมบัติของผู้ประกอบกิจ ส่วนระเบียบทุกชนิดเป็นสมบัติของคนดี

๒๐. จงเตือนตนของตนให้พ้นผิด ตนเตือนจิตตนได้ใครจะเหมือน ตนเตือนตนไม่ได้ใครจะเตือน ตนแชเชือน เตือนตนให้พ้นภัย.

พระครูสิริธรรมาทร

เจ้าอาวาสวัดสะแก

บิณฑบาตได้มา

ของ

เทวสุโภ ภิกฺขุ

(พ.ต.๒. สุเทพ สัมปั้ตตะวนิช)

เรื่องที่ข้าพเจ้าจะนำมาลงพิมพ์นี้ นับว่าเป็นเหตุการณ์และความประทับใจที่เกิดขึ้นได้ยาก ที่ว่ายากนั้นเพราะเหตุว่า ถ้าไม่ได้ไปบวชเป็นพระก็คงจะไม่ได้พบเรื่องเช่นนี้ คนเราทุกคนที่เกิดมาเป็นมนุษย์ก็นับว่าเป็นโชคเป็นลาภอันประเสริฐแล้ว ที่ไม่เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานและจะโชคดีที่สุดในบรรดาโชคลาภทั้งหลายคือได้บวชเป็นภิกษุ เป็นสาวกของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คนเรานั้นไม่สามารถที่จะบวชได้ทุกคนไป ถ้าเป็นสตรีเพศก็บวชเป็นภิกษุไม่ได้ ถ้าเป็นบุรุษเพศอายุไม่ครบ ๒๐ ปีก็บวชเป็นภิกษุไม่ได้ (บวชเป็นสามเณรได้) อาการไม่ครบ ๓๒ ก็บวชไม่ได้ ถ้าเป็นโรคเรื้อน ฝี โรคกลาก โรคมองคร่อ โรคลมบ้าหมู

อย่างใดอย่างหนึ่งก็บวชไม่ได้ทั้งภิกษุและสามเณร นอกจากนั้นยังจะต้องเป็นอิสระแก่ตัวไม่ใช่ทาส ไม่มีหนี้สินติดตัว ไม่เป็นข้าราชการ (หมายความว่ายังไม่ได้รับอนุญาตให้ลา) บางคนมีคุณสมบัติครบพร้อมที่จะบวชได้ แต่ยังมีภารกิจการงานในหน้าที่บ้าง ในครอบครัวบ้าง หรือยังห่วงหน้าห่วงหลังผลัดไว้เมื่อนั้นเมื่อนี้ก่อนเถอะ คนพวกนี้พึงระวัง **จะตายเสียก่อน** *ถ้าไม่ตายก็อาจจะขาดคุณสมบัติเลยบวชไม่ได้ตลอดชีวิต*

เมื่อได้บวชเป็นพระเรียบร้อยแล้ว มีกิจวัตรหลายอย่างที่จะต้องทำ เช่น บิณฑบาต กวาดวัด ปลงอาบัติ ทำวัตรและสวดมนต์เช้า-เย็น เอาใจใส่ต่ออุปัชฌาย์ อาจารย์ บริหารสิ่งของและร่างกาย ขวนขวายเรียนธรรมวินัย เอาใจของสงฆ์และกิจสงฆ์ และดำรงตนให้เป็นที่น่ากราบไหว้ เป็นต้น

ในที่นี้ข้าพเจ้า จะกล่าวถึงเฉพาะ กิจวัตร บิณฑบาต เท่านั้น คำว่า "บิณฑบาต" มิได้หมายความแต่เพียงว่าเที่ยวบิณฑบาตมาฉันหรือต้องบิณฑบาต เพราะถ้าไม่ทำ

อย่างนั้นไม่มีอะไร หรือแม้ที่สุดแต่จะเข้าใจว่า เป็นคำแนะนำของอุปัชฌาย์จารย์ในวันอุปสมบทว่า การบิณฑ-บาตต้องทำในฐานะที่เป็นวิสัยอย่างหนึ่งเท่านั้น นับว่ายังไม่เพียงพอ

คำว่า "บิณฑบาต" ตามตัวพยัญชนะแปลว่า "**การตกแห่งก้อนข้าว**" ก็จริง ซึ่งดูคล้าย ๆ กับว่า มีความหมายแต่เพียงว่าเอาบาตรไปยื่นให้เขาหย่อนก้อนข้าวลงเท่านั้นก็พอแล้ว แต่ที่จริงนั้นความหมายของคำนี้ยังมีลึกซึ้งไปกว่านี้ ความหมายที่ลึกซึ้งนี้หมายถึงใจความสำคัญที่ว่า **บรรพชิตนั้นจักต้องเลี้ยงชีวิตอยู่ด้วยปัจจัยตามที่ผู้อื่นจะอำนวยให้ด้วยความเลื่อมใสศรัทธา** เป็นต้น โดยไม่ทำเอาเอง ไม่สะสมซึ่งอาหารนั้น ๆ อันเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งแก่การประพฤติพรหมจรรย์ และตนเองต้องประพฤติปฏิบัติซึ่งธรรมวินัยให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ถึงการเกิดลัทธิอันชอบธรรมในอันที่จะบริโภคบิณฑบาตของชาวบ้านนั้นด้วย พูดสั้น ๆ ก็คือ **เป็นอยู่ด้วยอาหารที่บริสุทธิ์ที่สะดวกสบาย อำนวยการประพฤติพรหม-จรรย์ในพระศาสนาเป็นอย่างยิ่ง** และความสำนึกเกี่ยว

กับบิณฑบาตอีก เช่น ต้องทำตนให้เหมาะสมแก่การฉันบิณฑบาตของชาวบ้าน โดยไม่ให้สิ่งตอบแทนเป็นวัตถุ แต่จะต้องแทนด้วยการประพฤติปฏิบัติตามธรรมวินัย อันเป็นประโยชน์ที่สูงกว่านั้นเอง

นอกจากนั้นการบิณฑบาตฉันนี้ เป็นธรรมเนียมเป็นประเพณีของผู้บวชเองบ้าง เป็นการกระทำให้ผู้นั้นได้โปรดสัตว์คือ ทำให้ผู้อื่นได้ทำบุญบ้าง เป็นการออกกำลังภายในเวลาเช้า เพื่อสุขภาพอนามัยของภิกษุนั้นบ้าง แล้วแต่จะคิด สรุปแล้ว ภิกษุทั้งหลายก็ต้องออกบิณฑ-บาตกันทุกเช้า จึงทำให้เกิดเรื่องราวต่าง ๆ ขึ้น ดังจะได้รวบรวมมาเล่าให้ฟังดังนี้

เช้าวันหนึ่ง พระบวชใหม่เมื่อได้รับแจ้งจากอุปัช-ฌาอาจารย์ว่า เช้าควรออกบิณฑบาต แม้พระพุทธเจ้าเองก็ยังเสด็จออกบิณฑบาตเป็นกิจประจำวัน พระบวชใหม่ตื่นเช้าทำกิจธุระส่วนตัวเรียบร้อยแล้วครองจีวรเสร็จก็อุ้มบาตเดินลงจากกุฏิ เมื่อเดินไปถึงหน้าวัดพบกับพระเก่า พระใหม่ก็ยิ้มให้ พระเก่าทำหน้าฉงนพร้อมกับทักขึ้น

ว่า **"ท่านจะไปบิณฑบาตออกนอกเขตวัดต้องคลองจีวร ห่มคลุม ห่มเฉวียงบ่านั้น ใช้แต่เวลา อยู่ ในวัดเท่านั้น"** พระใหม่รีบกลับเข้าวัดห่มจีวรคลุมเสร็จเรียบร้อย อุ้มบาตเดินออกไปใหม่ เดินเลยหน้าวัดไปพบพระเก่าเข้าอีกองค์หนึ่ง พระใหม่ยิ้มด้วยความกระหยิ่มเพราะคิดว่า ไม่มีอะไรผิดอีกแล้ว พระเก่ามองดูพระใหม่ด้วยความสงสัยแล้วพูดขึ้นว่า **"ท่านออกนอกวัดจะไปบิณฑบาต หรือไปในบ้านก็ดี ต้องห่มจีวรคลุม ๒ ชั้นซิท่านจึงจะถูก"** พระใหม่เลยกลับเข้าวัดขึ้นกุฏิเก็บบาตไม่ต้องไปแล้วเช้านี้ฤกษ์ไม่ดี

พระใหม่บวชไม่พร้อมกันแล้วแต่ฤกษ์ ดังนั้นจึงมีพระใหม่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ จนกว่าจะถึงวันเข้าพรรษา นี่ก็เป็นเรื่องพระใหม่อีกเหมือนกัน แต่องค์นี้ห่มจีวรคลุม ๒ ชั้นถูกต้อง คว้าบาตได้ก็สวมรองเท้าเดินออกไป ยังไม่พ้นประตูวัดก็พบพระเก่าเข้า พระเก่า ร้องทัก ขึ้นว่า *"ท่าน ๆ เวลาจะออกไปบิณฑบาตน่ะไม่ต้องใส่รองเท้าหรอก ใส่แต่เวลาอยู่ในวัดเท่านั้น"* เออ เคราะห์ดีที่ยังไม่ออกไปให้ชาวบ้านเห็น

พระใหม่อีกองค์หนึ่ง เวลาออกบิณฑบาตเดินอย่างสโลโมชั่น สายตาก็ทอดยาวไม่เกิน ๔ ช่วงก้าวตามพระวินัย ดังคำพังเพยที่ว่า **ทหารเก่า พระใหม่ วินัยจัด** กลับจากการบิณฑบาตแล้วเล่าให้ฟังว่า "ผมเกือบถูกรถชน หวุดหวิดนิดเดียว ดีว่าผมโดดหนีเสียจีวรปลิวเลย กอดบาตไว้แน่น ชาวบ้านหัวเราะกันใหญ่ ผมไม่เซ่อหรอก ขณะที่ผมกำลังจะข้ามถนนน่ะ ผมชำเลืองดูแล้วว่ารถยนต์มันจะหยุดหรือเปล่า พอเห็นว่ามันไม่หยุดแน่ผมก็กระโดดเลย แหม เกือบ จะ ต้อง สวด อภิธรรม กันแล้วซี"

ท่านที่ ขับรถยนต์ ทั้งหลาย กรุณา เห็นแก่พระ ด้วยเถิด ถูกชนถูกเหยียบขยี้ตายคาล้อไปก็หลายองค์แล้ว โดยเฉพาะ องค์นี้ ท่านเคร่ง จริง ๆ ท่านรักษาวินัยจัด พระดี ๆ อย่างนี้ ควรจะเห็นใจท่านบ้าง เมื่อเห็นพระก็ควรจะลดความเร็วลงหรือหยุด (ไม่ต้องบีบแตรพระจะตกใจ) ให้พระท่านผ่านไปก่อนก็จะได้กุศลดี เพราะท่านกำลังจะไปโปรดสัตว์ เลยจะกลายเป็นโดนสัตว์โปรดเข้าให้

มีอยู่วันหนึ่ง พระใหม่อีกนั่นแหละกลับจากบิณฑ-บาต เพื่อน ๆ เห็นแล้วตกใจนึกว่าท่านไปหกล้มที่ไหนมา โคลนติดตามจีวรเต็มไปหมด ท่านบอกว่า ***"ผมไม่ได้หกล้มหรอกรถยนต์วิ่งผ่านไปทำเอาโคลนกระเด็นมาโดน"*** เออ สิ้นเคราะห์ไปที ท่านที่ขับรถยนต์ทั้งหลายเวลาฝนตกน้ำขังตามหลุมตามบ่อ ขับรถยนต์กรุณาเห็นใจคนเดินถนนบ้าง โดยเฉพาะพระขอให้เห็นใจมากๆหน่อย เพราะท่านไม่มีเสื้อผ้ามากมาย หลายชุดเหมือนชาวบ้าน มีอยู่เพียงไตรจีวรเท่านั้น (จีวร สบง สังฆาฏิ) เมื่อมาเปื้อนเสียแล้ว ยิ่งเป็น หน้าฝนด้วย ซักไว้บางทีก็ไม่มีแสงแดดจะผึ่ง

อีกวันหนึ่ง พระใหม่กลับจากบิณฑบาตเล่าให้ฟังว่า **"วันนี้โชคดี"** พวกเพื่อน ๆ นึกว่าคงบิณฑบาตได้มากจึงถามกันว่า **"ท่านไปแถวไหนน่ะ คงจะล้นบาตรซิ"** พระใหม่ตอบว่า "ไม่ใช่อย่างนั้น ที่ว่าโชคดีน่ะ ผมเกือบโดนเสลด (น้ำลายเหนียว ๆ ที่ติดอยู่ในลำคอ เจ้าของทำเสียงค๊าก มันก็หลุดออกมาอยู่ในปากสามารถบ้วนไปได้

ระยะไกล ๆ เก่งกว่าน้ำลาย) ดีแต่ว่าผมเดินช้าไปนิดเดียว ขณะที่ผมเดินผ่านห้องแถว เสลด มันผ่าน ช่องประตูเหล็กยืดออกมาข้างนอก ผ่านหน้าผมชนิดเส้นยาแดงผ่าแปดเลยไปตกบนถนน ผมมองเข้าไปดูตามทางที่เสลดออกมา เห็นแต่หลังคนเดินอยู่ข้างใน เออนับว่าโชคดี

ใครก็แล้วแต่ผู้เป็นเจ้าของเสลดและน้ำลายทั้งหลายจะมีเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม พึงสังวรไว้ว่า ถ้าทำให้หล่นตามถนนและทางเท้าแล้ว ถ้าตำรวจพบเข้าจะถูกจับเพราะ ผิด กฎหมาย รักษา ความ สะอาด โทษ ปรับ ไม่ เกิน ๑๐๐ บาท

พระใหม่อีกนั่นแหละกลับมาเล่าว่า ***"วันนี้ผมเสียท่า"*** เพื่อนพระถามว่า ***"เสียท่ายังไง ? ถ้าจะได้เยอะคราวหน้าเอาย่ามไปด้วยนะ"*** พระใหม่ตอบว่า "ไม่ใช่อย่างนั้น วันนี้ผมเดินไปเห็นเขาจัดของใส่บาตรเป็นชุด ๆ มีทั้งข้าว ของหวาน ของคาว ผลไม้และธูปเทียนดอกไม้พร้อมประมาณสัก ๑๐ กว่าชุด ผมนึกในใจว่าวันนี้คงจะ

มีพระบิณฑบาตกันน้อยของจึงเหลือแยะ ผมรีบเดินข้ามถนนไปไม่ต้องรอให้นิมนต์ก่อน คุณป้าเจ้าของแกก็มองเห็นผม แต่ทำไมแกกลับทำธุระของแกเฉย พระมายังไม่สนใจ ผมยืนอยู่ตั้งนาน แกก็ยังเฉยผมจึงเดินเลยไป มาทราบตอนหลังว่าแกจัดไว้ขาย" *เออ พระใหม่ขื้อความรู้เสียทีพระเก่าก็ไม่สอนไว้ด้วย*

มีแต่เรื่องพระใหม่ คราวนี้ลองดูเรื่องของพระเก่าบ้าง ท่านมหาองค์หนึ่งเวลาไปฉันรวมกันหลาย ๆ องค์ได้นำกล้วยหอมไปด้วย ๑ หวี พระใหม่เห็นดังนั้นจึงถามว่า *"วันนี้ใครนำกล้วยหอมมาถวายท่านมหา?"* ท่านมหาตอบว่า **"ไม่มีใครนำมาถวายหรอก ผมบิณฑบาตได้มา หิ้วมาเมื่อยแทบแย่"** คิดดูแล้วน่าเห็นใจท่านมหามาก เพราะมือทั้งสองอุ้มบาตแล้วยังจะหิ้วกล้วยหอมอีก ๑ หวี โชคดีที่กล้วยไม่งอม ถ้างอมหน่อยกว่าจะถึงวัดคงเหลือเชือกผูกเท่านั้น พระใหม่ถามต่อไปอีกว่า "ถ้าชาวบ้านเขาถวายทั้งเครือเล่า ท่านมหาจะทำอย่างไร?" ท่านมหาตอบว่า "เห็นท่าจะต้องขึ้นรถแท๊กซี่กลับวัดแน่"

ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เห็นใจ พระท่าน บ้างเถิด ท่านต้องอุ้มบาตมือจึงไม่ว่าง ถ้าใส่บาตเพียงองค์ละผล—๒ ผล ที่เหลือก็ยังใส่องค์อื่นได้อีก ไม่ต้องกลัวว่า จะไม่มีพระใส่ พระบางองค์บางวันท่านไปบิณฑบาตกลับมาไม่ต้องล้างบาตเลยก็มี เพราะไม่ได้อะไรเลย

วันหนึ่งพระบวชใหม่อีกองค์หนึ่งเล่าให้ฟังว่า "ผมไปบิณฑบาตได้ดอกไม้ธูปเทียนและยังมีปัจจัย (ธนบัตร) ใส่ซองผูกติดรวมกันมาด้วย บางวันได้แต่อาหาร กับดอกไม้ธูปเทียนเท่านั้น วันนั้นมีปัจจัยด้วย ๒๐ บาท เลยไปคุยให้ท่านมหาท่านฟัง เท่านั้นแหละคุณเอ๋ย ท่านมหาบอกว่าท่านต้องอาบัติ พระรับเงินทองเองไม่ได้ **ต้องอาบัตินิสสัคคิยปาจิตติย์** ข้อแก้ต้องสละสิ่งของอันนั้นไปเสียก่อน" ผมเลยถามพระใหม่องค์นั้นว่า "ก็ท่านรู้อยู่ว่าเป็นปัจจัยท่านไปรับทำไม?" พระใหม่ตอบว่า "ก็เพราะผมไม่รู้ เขาใส่ไว้ในซองกระดาษ" พระองค์นั้นตอบว่า "ผมปลงอาบัติไปเรียบร้อยแล้วละ" เออ ซื้อความรู้ใหม่อีกเหมือนกัน

ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลายโปรดเข้าใจเสียด้วยว่า พระนั้นตามพระวินัยรับเงินรับทองไม่ได้ ถ้ามีจิตศรัทธาจะถวายจริง ๆ ต้องใช้เขียนใบปวารณาบัตร แล้วถวายได้ ส่วนเงินแยกไปมอบกับศิษย์ก็ได้ มรรคทายกก็ได้หรือไวยาวัจจกรก็ได้ ตัวอย่างใบปวารณาเขียนดังนี้

ขอถวายปัจจัยสี่ อันควรแก่สมณบริโภคเป็นมูลค่า . . . . บาท . . . . . สตางค์ ถ้าพระคุณเจ้าประสงค์สิ่งหนึ่งสิ่งใดเท่าในกำหนดนี้ โปรดเรียกจากไวยาวัจจกรผู้รับมอบนั้นตามประสงค์เทอญ

ลงชื่อ . . . . ผู้ถวาย

พระที่บวชมานานโดยมากบิณฑบาตได้มากกว่าพระใหม่เพราะเหตุว่า ท่านชำนาญภูมิประเทศและมีคนรู้จักนับถือมากจึงมีบ้านประจำขึ้น บางวันออกไปเดี๋ยวเดียวกลับวัดถ่ายบาตแล้วไปใหม่ (พระวินัยบัญญัติไว้ว่า จะรับได้อย่างมากเพียง ๓ บาตเท่านั้น) ไม่ไปก็ไม่ได้เพราะยังไม่ได้ไปรับถึงบ้านประจำจะทำให้ถูกต่อว่าได้ในภายหลัง การบิณฑบาตได้มาก ๆ เช่นนี้มักจะเป็นวันพระ

หรือวันนักขัตฤกษ์ เช่น *วันเข้าพรรษา วันตรุษสารท หรือวันขึ้นปีใหม่เป็นต้น* เรื่องนี้ข้าพเจ้าอยากจะให้ข้อคิดแก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย การที่ตั้งใจทำบุญตักบาตนั้นก็ประสงค์จะให้พระเณรได้ฉันเป็นส่วนใหญ่ ถ้าใส่บาตกันมาก ๆ ตั้ง ๒--๓ บาต พระเณรฉันเช้าเพลยังไม่หมด ลูกศิษย์ก็กินทั้งเช้ากลางวันเย็น ก็ยังไม่หมดอีก เลยดูเป็นการอุดมสมบูรณ์จนกลายเป็นสิ้นเปลืองไป อาหารพระจึงเรียกกันว่า **ฉันอย่างอาหารเสือ** หมายความว่าหาได้มากก็ฉันได้มากได้ ถ้าหาไม่ได้ก็อดท้องแห้ง

เรามาคิดหาวิธีเสียใหม่ แทนที่จะตักบาตวันพระก็เปลี่ยนเป็นตักบาตตามวันเกิดจะเป็นอย่างไร ? จะดีไหม ? เช่น คนเกิดวันจันทร์ก็ตักบาตวันจันทร์ เกิดวันอังคารก็ตักบาตวันอังคาร เกิดวันพุธก็ตักบาตวันพุธ ดังนี้เป็นต้น พระก็จะได้บิณฑบาตแต่พอสมควร วันธรรมดาก็ไม่ถึงกับอด วันพระก็ไม่ถึงกับล้นอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ พระก็พึ่งฆราวาส ฆราวาสก็ต้องพึ่งพระ ดังคำโบราณว่า **"น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าอัชฌาสัย เราก็จิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ"**

เช้าวันหนึ่งตรงกับวันสารทจีน พระใหม่ออกบิณฑบาตตามเคย ถึงแม้ว่าฝนจะตกแดดจะออก ฟ้าจะร้องก็ไม่งด ท่านมาเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า "เมื่อเดินบิณฑ-บาตไปถึงห้องแถวแห่งหนึ่ง เห็นประตูเปิดออกพอดี มีผู้หญิงจีนวัยกลางคนยกม้านั่ง ชนิดไม่มีพนักพิง ออกมาตั้งลงที่ริมทางเท้าหน้าบ้าน ผมหยุดรอทันที คิดว่ายังไงเสียคงได้ประเดิมบาตแน่ (ส่วนมากต้องมีเก้าอี้โต๊ะไว้วางถาดอาหารหรือวางขันข้าว) ผู้หญิงคนนั้นหายเข้าไปข้างในสักครู่ออกมาถือถาดมีไก่ต้มหนึ่งตัว ออกมาวางไว้บนเก้าอี้ตัวนั้น ผมเลยต้องรีบเดินต่อไป" พระอีกองค์หนึ่งถามว่า "อ้าวทำไมท่านไม่รับเล่า หรือเห็นไก่เลยกลัวบาป" พระใหม่ตอบว่า "ไม่ใช่กลัวบาป แกเอาออกมาตั้งไว้ไหว้เจ้าต่างหาก" **เออ ไปที่ชอบ ๆ เถอะคราวหน้าคราวหลังละก้อถ้าไม่ได้ยินเสียงนิมนต์ค่ะ หรือนิก–มง–ก่อง–คัก แล้วก็อย่าได้หยุดเชียวนะ เดี๋ยวจะหาว่าไม่เตือน**

พระต่างกับฆราวาสเพราะพระมีศีลเป็นข้อยึดปฏิบัติเพิ่มอีก ๒๒๗ ข้อ พระต้องสำรวมอิริยาบถทั้งทางกาย วาจา และใจ ผมและคิ้วที่ชาวบ้านว่าสวยและงาม พระก็ต้องโกนทิ้ง เห็นเป็นของไม่สวยไม่งาม การเดินพระต้องทอดสายตาไม่ไกล มองโน่นดูนี่ไม่ได้ตามชอบใจ พระบิณฑบาตก็ไม่ควรเดินคุยกันอย่างสนุกสนาน ไม่ควรหยุดอ่านหนังสือพิมพ์หน้าร้าน ไม่ควรหยุดฟังนิยายในวิทยุที่ชาวบ้านเปิดไว้ พระต้องสำรวมอิริยาบถดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น พระทุกองค์พึงจะสังวรไว้ให้มากๆ ทั้งในที่แจ้งและในที่ลับตา เพื่อให้เกิดความเลื่อมใส ยกย่องนับถือจากบุคคลที่ได้พบเห็น เมื่อฉันของบิณฑบาตซึ่งพุทธศาสนิกชนอุตส่าห์จัดหามาถวายแล้ว ควรจะประ-พฤติเช่นไร การบิณฑบาตนั้นเป็นธรรมเนียมและประเพณีของผู้บวช เป็นการกระทำให้ผู้นั้นได้โปรดสัตว์ ทำให้ผู้อื่นได้บุญ หรือเป็นการออกกำลังกายในเวลาเช้าเพื่อสุขภาพและอนามัยของพระเองหรืออะไรก็แล้วแต่จะคิดเอา แต่อย่าลืมว่า

“กลืนก้อนโลหะที่ร้อนโชนเสียยังดีกว่าการบริโภคจตุปัจจัยของชาวเมือง สำหรับภิกษุผู้ไม่ประพฤติตามธรรมวินัย”

แนวภาวนา

โดย

เทวสุโภ ภิกฺขุ (พ.ต.ต. สุเทพ สัมปัตตะวนิช)

กันยายน ๒๕๐๔

อาตมารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ท่านอาจารย์ พระ-ครูจิตตานุรักษ์ เป็นทั้งอาจารย์คู่สวดเป็นทั้งอาจารย์สอนปริยัติธรรม กับทั้งเป็นอาจารย์สอนปฏิบัติธรรมแก่อาตมาอีกด้วย และยังได้ให้โอกาสแก่อาตมาได้มาแสดงปาฐกถาในวันนี้ อาตมาเองยังรู้สึกว่าเป็นหนี้บุญคุณท่านอาจารย์อยู่มากเหมือนกัน ขณะนี้ยังรู้ตัวว่ามีความรู้น้อยยังอ่อนต่อธรรมะมาก ถ้าจะเปรียบก็เหมือนพึ่งเรียน ก.ไก ข.ไข่ อะไรอย่างนั้น ส่วนท่านที่มาประชุมกันในวันนี้ ล้วนแต่ท่านผู้เจริญธรรมะแล้ว เป็นผู้ใฝ่ธรรมทั้งนั้น อาตมาเกรงไปว่า จะเป็นการเอามะพร้าวห้าวมาขายสวน ขอท่านสาธุชนทั้งหลายอย่ คิดว่าเป็นปาฐกถาเลย ฟังดูแล้วมันจะโก้ไปสำหรับอาตมา นึกว่าเพียงแต่มาคุยธรรมก็แล้วกัน

เมื่ออาตมามาบวชเพียงแรก ๆ นั้น ตอนนั้นมีความรู้สึกอยู่ว่า คนเราที่จะบวชนี้ไม่ใช่ของง่าย นับว่ายากมาก ถ้าไม่ใช่เพราะบุญกุศลแต่ปางก่อนช่วยส่งแล้วคงไม่ได้มาพบพระพุทธศาสนาเป็นแน่ และคงไม่ได้บวชเป็นพระอย่างที่ท่านเห็นอยู่ขณะนี้ ที่ว่าบวช ยาก นั้นอย่างไร จะไม่พูดในที่นี้อีก เพราะได้เขียนเรื่องไว้ในหนังสือ ราชประดิษฐ์ศิษยานุสรณ์แล้ว

แต่วันนี้จะพูดถึง ภาวนาได้มา หลังจากได้ภาวนาแล้วรู้สึกว่า โดยเฉพาะการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนากรรมฐานนั้น ยากกว่าการบวชหลายเท่า เมื่อตอนบวชใหม่ก็เข้าใจว่าการบวชนี้เป็นของยาก พอบวชแล้วมาได้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก็ได้ความรู้ใหม่อีกว่า การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนี่ยากกว่าการบวชอีก ที่ว่ายากนั้นยากอย่างไง ?

พระที่บวชในพรรษาเดียวกันกับอาตมานี่ หรือจะเป็นพระเก่าที่บวชมาแล้วหลายพรรษาก็ตาม พอพูดถึงเรื่องวิปัสสนาแล้วสั่นหัวเลยไม่ยอมฟัง คล้าย ๆ เป็นยาขม

ทีเดียว ครั้นมาคิดดูสถิติพระของประเทศไทยไม่รวม สามเณรด้วยสำรวจไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๘ เมื่อหกปีมาแล้ว (๒๕๐๔) มีพระทั้งหมด ๑๕๔,๙๑๐ รูป ในจำนวนทั้งหมดนี้มีสนใจในด้าน วิปัสสนาธุระไม่กี่รูป ประมาณให้อย่างมาก ๕๐๐ ถึงพันรูปเป็นอย่างมาก จาก จำนวน พระทั้งหมดแสนห้าหมื่นสี่พันเก้าร้อยสิบรูป ถ้าคิดเปอร์เซนต์ทั้งหมดได้ไม่ถึงหนึ่งเปอร์เซนต์ อย่างนี้น่าเป็นห่วงทั้งๆ ที่เป็นศาสนทายาทอันสูงสุด ซึ่งเป็นของดีแต่ไม่รู้จักใช้ เปรียบเหมือนไก่ได้พลอย

พระพุทธองค์ทรงทำนายไว้ว่า ๕ พันปีศาสนาพุทธจะหมดคนรู้จัก หมายความว่าเสื่อมไป นี่เข้ามา ๒๕๐๔ ปีแล้ว เข้ามาครึ่งได้แล้ว ก็พอมองเห็นทางว่าจะเสื่อมไปจริง ๆ ตามพระพุทธทำนายไว้ เพราะส่วนมากไม่ค่อยสนใจในเรื่องวิปัสสนาธุระกัน บางท่าน ที่ได้ไปต่างประเทศมาเล่าให้ฟังว่า ที่กรุงไคโร วันหนึ่งท่านนั่งรถไฟไปตามจตุรัส ๔ แยก ตกใจเลย เห็นคนมานั่งกันเต็มไปหมดในทางเท้า บ้างก็ปูเสื่อบ้าง ที่ไม่ปูเสื่อนั่งตามขอบ

ทางเท้าล้นออกมาจากสุเหร่า ปรากฏว่าวันนั้นเป็นวันศุกร์ เป็นวันที่จะมาฟังธรรม เป็นวันพระของเขา เขามาฟังธรรมล้นออกไปทางถนน แต่วันพระของเรา ถึงโบสถ์จะเล็กเพียงใด ก็ปรากฏว่ามากันไม่เต็มโบสถ์ นี่ก็แสดงว่าจะเสื่อมไปจริง ๆ

บางท่านอาจสงสัยว่าตั้งหัวข้อไว้ว่า ภาวนาได้มา แต่พอพูดไป ๆ กลายเป็นวิปัสสนากรรมฐานไปได้ โปรดเข้าใจเถิดว่า คำว่า ภาวนา นั้น รวมทั้งสมาธิภาวนา จะเป็นการเพ่งกสิณก็ดี สมถะก็ดี และรวมวิปัสสนากรรม-ฐานไว้ด้วยกัน อาตมาจะพูดถึงวิปัสสนากรรมฐานก็ไม่พ้นภาวนาไปได้ แต่การเพ่งกสิณก็ดี สมาธิ สมถะก็ดี ไม่สามารถที่จะให้จิตพ้นอาสวะไปได้ เมื่อไม่พ้นอาสวะก็ต้องมีวัฏฏะ คือ ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ ส่วนทางที่จะพ้นอาสวะไม่ต้องเวียนว่าย ตายเกิดนั้น คือ วิปัสสนา-กรรมฐาน ซึ่งอาตมาจะได้พูดต่อไป

การภาวนานั้น จะเกิดขึ้นหรือจะทำให้มีขึ้นในชั่วเวลาอันสั้น เพียงชั่วครู่ชั่วยาม เพียงช้างกระดิกหูหรือ

งูแลบลิ้น ท่านก็ว่าได้กุศลมาก ทำไมจึงว่าได้กุศลมาก ก็เพราะว่าจิตขณะนั้นบริสุทธิ์ ไม่มีกิเลสตัณหา ไม่คิดร้ายใคร ไม่นึกถึงใคร จึงเรียกว่าจิตเป็นกุศล เมื่อจิตเป็นกุศลจึงถือว่าได้บุญ

วิปัสสนากรรมฐานนี้ มีแต่ในศาสนาพุทธเท่านั้นหรือ? ศาสนาอื่นเขาไม่มีบ้างหรือ? ศาสนาอื่นส่วนมากก็สอนแต่เพียงว่า ให้กระทำความดี ๑ ละเว้นความชั่ว ๑ สองประการเท่านั้นสำหรับศาสนาทั่วไป ส่วนทำจิตให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมองจากจิตใจนั้น ศาสนาอื่นไม่มี อันนี้แหละที่ทำให้ศาสนาพุทธ แตกต่างจากศาสนาอื่นเขา ส่วนจะดีกว่าหรือไม่นั้น ท่านที่เจริญแล้วด้วยปัญญาให้คำตอบเอง พูดแล้วจะว่าคุย ถ้าไม่คุยก็ไม่รู้

พระพุทธองค์ตรัสรับรองไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตรว่า เอกายโน อยํ ภิกฺขเว มคฺโค สมฺมทกฺขาโต สตฺตานํ วิสุทฺธิยา โสกปริเทวานํ สมติกฺกมาย ทุกฺข-โทมนสฺสานํ อฏฺฐํคมาย ญาญสฺส อธิคมาย นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยาย ยทิทํ จตฺตาโร สติปฏฺฐานา ดูกรภิกษุ

ทั้งหลาย ทางนี้เป็นทางไปอันเอก เพื่อความหมดจด พิเศษของสัตว์ทั้งหลาย เพื่อความก้าวล่วงพ้นซึ่งความโศก และเพื่อความร่ำไห้ เพื่อความดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุเญยธรรม เพื่อกระทำพระนิพพานให้แจ้ง ทางนี้คือ สติปัฏฐาน ๔ อันได้แก่การพิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรม

มีเหตุผลอย่างไร จึงเข้า ปฏิบัติ วิปัสสนา กรรมฐาน ปรากฏใน พระ ธรรม บท ขุททกนิกาย ภาค ๒ หน้า ๗ บรรทัดที่ ๑๐ เป็นต้นไป ได้ตรัสแก่ มหากาฬภิกษุ ซึ่งได้กราบทูลธุระในพระศาสนาว่า **คนฺถธุรํ วิปสฺสนาธุรนฺติ เทฺว เยว ธุรานิ ภิกฺขุ** แปลความว่า ภิกษุ. ธุระในพระศาสนา นี้ มี เพียง ๒ อย่าง เท่า นั้น คือ คันถธุระ ๑ วิปัสสนาธุระ ๑ อาตมาได้บวชแล้วได้ศึกษาพระปริยัติ-ธรรมตามแต่โอกาสที่จะอำนวย เรียกว่าได้ปฏิบัติคันถ-ธุระไปบ้างแล้ว ก็ยังเหลืออยู่แต่ วิปัสสนาธุระเท่านั้น อาตมารู้สึกว่า ถ้ายังไม่ได้ปฏิบัติ วิปัสสนาธุระแล้ว ก็ไม่ครบตามกิจของพระพุทธศาสนา การที่จะปฏิบัติแต่เพียง

อย่างใดอย่างหนึ่ง เอาแค่ในด้านวิปั๋สสนาธุระ คันถธุระ ไม่เอา หรือเอาแค่ด้านคันถธุระ วิปั๋สสนาธุระไม่เอา ก็ได้เพียงครึ่งเดียวเท่านั้น คือได้ ๕๐ เปอร์เซนต์ ของเขามีอยู่ร้อยหนึ่ง ได้เพียง ๕๐ แล้วจะพ้นคำที่ชาวบ้านเขาว่า บวชหนีสงสาร บวชผลาญข้าวสุก บวชสนุกตามเพื่อน ได้หรือไม่ ? ขอให้คิดดู

โดยเฉพาะที่วัดราชประดิษฐฯ นี้ มีพร้อมอยู่แล้วทั้ง ๒ ธุระ เปรียบเหมือนฝนตกถ้าไม่หงายภาชนะรับก็ไม่ได้รับน้ำฝนฉันใดก็ฉันนั้น หรือจะว่าอยู่ใกล้เกลือกินด่าง ก็น่าพึ่งอยู่เหมือนกัน อาศัยเหตุผลดังกล่าวแล้ว อาตมาเลยได้เข้าปฏิบัติวิปั๋สสนา บางท่านอาจสงสัยว่า เออ วิปั๋สสนาธุระคืออะไรเล่า พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า **สลฺลหุกปฺปวุตฺติโน ปนฺตนฺตเสนา สมาธิรตฺตสฺส อตฺตภาเว ภยวยํ สพฺพเปตฺวา สา ตจฺกิริยา วเสน วิปสฺสานํ วเธยฺตวฺา อรหตฺ คหนนฺติ วิสํ วิปั๋สฺสนา** ธุรํนาม แปลความว่า ภิกษุประพฤติปอน ๆ (เศร้าหมอง) ยินดีในเสนาสนะอันสงัด ตั้งใจปฏิบัติวิปั๋สสนา-

กรรมฐานมีความเพียรติดต่อกันไม่ขาดสาย ได้เห็นความเกิดดับของรูปนาม ตลอดจนได้บรรลุพระอรหันต์อย่างนี้ เรียกว่า วิปัสสนาธุระ

วิปัสสนากรรมฐานแล้วได้เสียอะไรบ้าง ?

การเจริญวิปัสสนาภาวนามีทั้งได้ทั้งเสีย สิ่งที่ต้องเสียไปก็คือ เสียกิเลส เสียตัณหา เสียโลภะ โทสะ โมหะ มานะ ทิฏฐิ ซึ่งเป็นมรดกตกทอดสั่งสมมาไม่รู้กี่ภพกี่ชาติ จนกลายเป็น สันดาน เป็นธรรมดาไป สภาพสิ่งเหล่านี้แหละที่เสียไป สำหรับผู้ปฏิบัติวิปัสสนา ท่านที่ยังเสียดายอยู่ก็อย่าไปปฏิบัติเข้า เดี๋ยวจะเสีย (กิเลส) ไปเสีย กิเลสจะหมดไปเสีย

ส่วนที่ได้นั้น ได้แก่อะไร ได้ดวงตา ได้ญาณ ได้ปัญญา ได้วิชชา ได้แสงสว่างในสิ่งที่เราไม่เคยพบมาแต่ก่อนได้เกิดขึ้น ว่าดับไม่มีเหลือแห่งทุกข์ ย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้ หว่านพืชแล้วย่อมได้ผลบ้างไม่มากก็น้อย ถ้าไม่ได้ทั้งหมดจะได้มาแต่บางสิ่งบางอย่างก็ยังดี เช่น

ได้แค่ อโลภะ ความไม่โลภก็ยังดี หรือได้แค่ อโทสะ คือความไม่โกรธก็ยังดี อโมหะ ความไม่หลงมัวเมา หรืออย่างเลวที่สุดก็ยังได้ชื่อว่า ได้ทดสอบลองวิปัสสนามาแล้ว ได้ลิ้มรสดูแล้ว

ผู้ที่ปฏิบัติไปแล้วโดยมากมักจะมี เกิดความรู้สึกต่างๆ ไม่ค่อยเหมือนกัน คือบางท่านอาจมีเรื่องความสังเวชเกิดขึ้น มาสงสารมด น้ำตาไหลอยู่ตั้ง ๒—๓ วันก็มี แต่บางท่าน ก่อนเข้า ก็ดู ท่าทาง กระฉับ กระเฉง เสียง ดัง พอปฏิบัติไป ๆ เวลาอาจารย์มาสอบถามอารมณ์ดู พูดเสียงก็พอได้ยินบ้าง แต่พอวันต่อ ๆ มา เสียงนั้นค่อยหายไป ๆ ถ้าขืนอยู่ไปนาน ๆ เข้าใจว่าคงจะไม่มีเสียงเป็นแน่ ต้องดูกันแต่ปากขมุบขมิบ

บางท่านก็บ่นว่าเหมือนติดคุก ทำวิปัสสนากรรมฐานนี่เหมือนติดคุก ความจริงมันยิ่งกว่าติดคุกอีก ติดคุกนั้นเขาขังเราไว้แต่กาย ส่วนจิตใจจะนึกคิดไปถึงใครๆ เขาไม่ห้าม แต่วิปัสสนานี่เขาขังไว้ทั้งกายทั้งจิต เพราะฉะนั้นดูมันยิ่งกว่าติดคุก แต่คุกอันนี้ถ้าสำเร็จออกมาแล้วดี

แต่คุกบางขวางนั้น สำเร็จออกมาแล้วไปสมัครงานที่ไหน เขาก็ไม่เอา เขาว่าคนขี้คุก เป็นคนเลว ไม่มีใครเขาต้องการคบค้าสมาคมด้วย

วิปัสสนาภาวนาจะดับทุกข์ได้จริงหรือ

ท่านทั้งหลายยังมีทุกข์เป็นสมบัติเป็นมรดกตกทอดอยู่ วิปัสสนาจะดับทุกข์ได้อย่างไร จะอธิบายแต่พอสังเขป คนเราเกิดมาแล้ว ย่อมมีทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต อดีตสิ่งที่ล่วงเลยมาแล้ว กิริยากรรมใด ๆ ก็ตาม ทั้งดีและไม่ดีที่ได้กระทำมาแล้ว วันคืนที่แล้ว เดือน–ปีที่แล้ว ชื่อว่าอดีตทั้งสิ้น ท่านทั้งหลายได้เดินเข้าประตูวัดราชประดิษฐ์ ฯ และได้เข้ามานั่งที่ธรรมสภานี้ อาการที่ท่านเดินมานั้นก็เป็นอดีตไปแล้ว

ปัจจุบัน คือ อาการกิริยากรรมความนึกคิดใด ขณะที่ทำ พูด คิดอยู่ขณะนี้เป็นปัจจุบัน เช่นคำถามว่า บัดนี้ท่านทำอะไรอยู่ นั่นคือปัจจุบันละ

อนาคต คือสิ่งที่ยังมาไม่ถึง กิริยาที่กระทำ พูด คิดเอาไว้ก่อน อาจจะเป็นไปได้ หรือเป็นไปไม่ได้ในวันข้างหน้าที่ยังมาไม่ถึง

โดยปกติ จิตของคนเรามักจะยุ่งอยู่ในกาลทั้ง ๓ คือ อดีต ปัจจุบัน อนาคต แต่การปฏิบัติวิปัสสนานั้น จิตจะมุ่งอยู่แต่ขณะปัจจุบันอย่างเดียว ซึ่งเป็นงานของภาวนา ซึ่งเป็นเช่นนี้แล้ว อดีตอันยาวนาน สมมติว่าท่านทั้งหลาย ขณะนี้อายุเข้าไป ๔๐ ปีแล้ว ๔๐ ปีที่ผ่านมานี้ เรื่องราวต่าง ๆ มันมากมายขนาดไหน ทั้งเรื่องที่ดี และไม่ดี แม้ตัวท่านเองก็จำไม่ได้หมด ล้วนแต่ผ่านมาแล้วทั้งนั้น ถ้าเป็นหนังก็เป็นหนังเก่า ฉายมาแล้วทั้งนั้น

อนาคตเล่า เรื่องราวที่ยังมาไม่ถึง สมมติว่าอายุ ๔๐ ปี อายุจะถึง ๗๐ ปี ก็ยังเหลืออีก ๓๐ ปี ๓๐ ปีข้างหน้าก็ไม่น้อยเหมือนกัน อาจไปนอกโลกก็ได้ ไปเที่ยวโลกพระจันทร์ พระอังคารก็ได้ ล้วนแต่ยังมาไม่ถึงทั้งนั้น และถ้าเป็นหนัง ก็คงจะฉายในโปรแกรมต่อ ๆ ไป

ทั้งอดีต อนาคต ไม่คำนึงถึง มีแต่เรื่องปัจจุบันอย่างเดียว ทุกข์เก่าได้แก่อดีต ทุกข์ใหม่ได้แก่อนาคต ก็เกิดขึ้นไม่ได้ เมื่ออดีตอนาคตเกิดขึ้นไม่ได้แล้วก็มีแต่ปัจจุบัน ก็ปัจจุบันนั้นระยะหรือกาลมันสั้นมาก ชั่วพริบ

ตาเดียวเท่านั้น จึงเห็นได้ว่า ภาวนานั้นบรรเทาทุกข์ไป
ได้ เพราะภาวนานั้นเอาอารมณ์ปัจจุบัน

วิปัสสนา ภาวนา กรรม ฐาน จึงเป็นยา ขนาน วิเศษ ขนานเดียวที่บำบัดโรคทุกข์ได้อย่างเด็ดขาด สำหรับผู้ที่ใช้ยาขนานนี้ให้ถึงขนาดของเขา ถ้าใช้เพียงนิดหน่อยก็ไม่หายขาด ทุกข์ของอาการเจ็บไข้นั้นก็เพียงเบาบางลงได้บ้าง แต่ถ้าหมดฤทธิ์ยาเมื่อใด มันก็เกิดขึ้นมาได้อีก เรียกว่า ไข้กลับ เพราะตัวเชื้อยังมีอยู่ แต่ถ้าได้รักษาถึงขนาดจนหายขาดแล้ว ฆ่าเชื้อจนสิ้นแล้ว รับรองว่าไม่เกิดไม้เป็นขึ้นอีก บางท่านอาจค้านว่าไม่จริง บางคนเป็นไข้จับสั่น หมอบอกว่าหายขาด ตรวจเลือดแล้วรับรองแล้ว แต่ไปรับเชื้อใหม่มาอีก อ้าวทำไมเป็นได้อีก อันนี้อาตมาไม่เถียง เพราะเป็นโรคทางกาย หายแล้วกลับเป็นใหม่ได้ เพราะได้รับเชื้อมาใหม่

ส่วนยาวิปัสสนาขนานนี้หายขาดจริง ๆ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ใช้เป็นผลสำเร็จมาแล้ว พระอริยสาวกของพระองค์ ก็ได้ใช้ยาขนานนี้สำเร็จมาแล้วนับไม่ถ้วน อุปมา

เหมือนการศึกษาเล่าเรียนวิชาแขนงใด ๆ จนสำเร็จได้รับปริญญาบัตร ได้ชื่อว่าเป็นบัณฑิตแล้ว ความสำเร็จความรู้ ความเป็นบัณฑิตนั้นจะยังคงมีอยู่ต่อไป สำหรับบุคคลนั้น ไม่ใช่ว่าเป็นบัณฑิตแล้วไปเริ่มเรียน ก. ไก่ ข. ไข่ ใหม่ ความเป็นบัณฑิตนั้นจะหายไปก็หาไม่ ยังคงเป็นบัณฑิตอยู่นั่นแหละ ฉันใดก็ดี ผู้ที่ใช้ยา วิปัสสนาหายโรค หายทุกข์เด็ดขาดแล้วก็ฉันนั้น ผู้ที่ได้รับรักษาด้วยยาขนานนี้ก็เหมือนกัน

วิธีบำบัดทุกข์ที่ง่าย ๆ มีอีกวิธีหนึ่ง แต่วิธีนี้ไม่หายขาด แต่ไม่ต้องทำวิปัสสนาภาวนา ไม่ต้องภาวนาเมื่อปฏิบัติแล้วก็ลดทุกข์ลงได้มาก วิธีปฏิบัติก็มีอยู่ว่าเบื้องต้นต้องศึกษาให้เข้าใจเรื่องทุกข์เสียก่อน ทุกข์นั้นแบ่งออกเป็น ๒ ทุกข์ใหญ่ ๆ ด้วยกัน (ขออภัย ไม่ใช่ทุกข์หนัก ทุกข์เบา) คือมี สภาวทุกข์ และปกิณณกทุกข์ สภาวทุกข์ก็ได้แก่ ชาติ ชรา มรณะ ปกิณณกทุกข์ที่เรียกว่าทุกข์จรหรือทุกข์เบ็ดเตล็ด มี โสกะ ปริเทวทุกขโทมนัส อุปายาท ลำพังแต่กายเรานี้มันเปลี่ยนแปลง

มันแก่ลง ๆ จนเขาเรียกว่าสาวน้อยหนุ่มน้อย เพราะความเป็นหนุ่มเป็นสาวนั้นเหลือน้อยเต็มทีแล้ว ผมดำก็เป็นผมขาว ผิวพรรณเปล่งปลั่งมีน้ำมีนวลก็เหี่ยวแห้งย่นหย่อนยานไป เดี๋ยวเจ็บโน่น ปวดนี่ ก็นับว่าเป็นทุกข์พออยู่แล้ว ยังอุตส่าห์ไปหาทุกจร ทุกข์เบ็ดเตล็ดเข้ามาอีก ซึ่งเป็นเรื่องภายนอก เรื่องคนอื่นสิ่งอื่นทั้งนั้น เช่นจะมาวัดก็ห่วงบ้าน ห่วงลูก ห่วงหลาน ห่วงสมบัติอื่นๆ เลยยิ่งซ้ำทุกข์หนักเข้าไปอีก ถ้าคนเราพยายามแยกให้ถูกว่า อะไรเป็นสภาวทุกข์ อะไรเป็นทุกข์จร แล้วพยายามตัดทุกข์จรออกเสียบ้าง ให้เหลืออยู่แต่สิ่งที่จำเป็นจริง ๆ หรือไม่เหลือได้ยิ่งดี ให้มีอยู่เพียงแต่สภาวทุกข์เท่านั้นเกิดมาแล้วหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นภาวะจำเป็น เป็นภาวะจำยอม ถ้าแยกทุกข์ออกได้อย่างนี้แล้ว ความสบายใจก็จะเกิดขึ้นได้ ขอให้ท่านที่สนใจลองปฏิบัติดูก็ได้

หรืออีกวิธีหนึ่งง่าย ๆ เหมือนกัน คือ ต้องเป็นคนหูหนวก ตาบอด ไม่ใช่ว่าทำตาให้บอดจริง ๆ หรือหูหนวกจริงๆ เป็นแต่เพียงแกล้งทำ หมายความว่าถ้าคำพูด

นี้เป็นมงคล ไพเราะเป็นประโยชน์ก็ฟัง ฟังแล้วก็นำไปคิด ส่วนคำพูดที่ไม่เป็นมงคล เป็นคำส่อเสียด คำด่าคำเพ้อเจ้อ หรือคำเท็จก็ฟังเหมือนกัน แต่ฟังแล้วก็ให้ผ่านไป ไม่ติดใจ ให้ผ่านเลยไปเสีย ทำเหมือนหูหนวก คนหูหนวกนั้นดีอย่างไร ใครจะมาพูดให้คอแตก ใครจะมาด่าอย่างไรก็ไม่รู้เรื่อง ใจก็สบายดี

ส่วนทำเป็นตาบอดนั้น ก็ควรเลือกดูแต่ในสิ่งที่ดีเจริญตา สิ่งที่เลวก็อย่าไปดู เมื่อจำเป็นจะต้องดูแล้วก็ดูเฉย ๆ อย่าไปคิดนึกจำเอาไปไว้ ทำเป็นไม่เห็น เห็นก็เหมือนไม่เห็น เหมือนกับคนตาบอด เท่ากับเป็นการตัดทางอายตนะ ทางตา ทางหู แล้วทุกข์จรจะลดลงได้มาก ฉะนั้น ขอท่านทั้งหลายลองนำไปปฏิบัติดู

ปัจจุบันธรรม

ข้อสำคัญในการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนั้น ต้องได้อารมณ์ปัจจุบัน มิฉะนั้นก็กันกิเลสไม่ได้เลย ในการยืน เดิน นั่ง นอน ของมหาสติปัฏฐาน ๔ เราจะนั่งนอน

เพื่อจะให้จิตสงบ หรือยืนเพื่อจะให้จิตสงบอย่างนี้ใช้ไม่ได้ สติที่กำหนดไม่ใช่สติปัฏฐาน เพราะไม่สามารถทำลายความต้องการได้ ความต้องการสงบเป็นตัว อภิชฌา สติ-ปัฏฐานขณะนั้นยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ เพราะไม่สามารถทำลายอภิชฌาได้ ฉะนั้นขณะกำหนดในอิริยาบถใดก็ตาม ต้องระวังอยู่เสมอ และไม่ให้บังคับตัวเองด้วยว่า ต้องนั่งกี่นาที กี่ชั่วโมง ต้องยืนเท่านั้นเท่านี้ชั่วโมง ถ้าปฏิบัติอย่างนั้นก็ผิดอีกเหมือนกัน สำหรับวิปัสสนาแล้วห้ามขาดเลย บังคับไม่ได้ ถ้าบังคับก็เป็นอัตตาไปหมดทุกอิริยาบถ จะนั่งก็เป็นอัตตา การนอน ยืน เดิน ก็มีแต่อัตตา มีเราเข้าไปปนอยู่เรื่อย เพราะการบังคับเป็นลักษณะของอัตตา ซึ่งให้สำคัญว่าเราบังคับได้ การบังคับอย่างนี้ทำให้วิปัสสนาเกิดไม่ได้ วิปัสสนาต้องไม่มีการบังคับ เช่น ต้องทำอิริยาบถนั้นครึ่งชั่วโมง ชั่วโมงอย่างนี้ใช้ไม่ได้ ต้องแล้วแต่เหตุผลสมควรว่า ต้องเปลี่ยนอิริยาบถด้วยเหตุผลอะไร ก็เปลี่ยนไปตามเหตุผลนั้น การเปลี่ยนอิริยาบถต้องมีเหตุผล ต้องรู้เหตุด้วยปัญญาว่า ที่ต้อง

เปลี่ยนนั้นด้วยเหตุอะไร ที่ต้องเปลี่ยนนั้นก็เพราะทุกข-เวทนาเกิดขึ้น ซึ่งต้องทำให้ต้องเปลี่ยน ความจริงเป็นอย่างนี้ กำหนดอย่างนี้จึงจะได้ความรู้ที่ถูกต้องจริง เพราะธรรมทั้งหลายย่อมไหลมาแต่เหตุ ดังนั้นเหตุที่ต้องเปลี่ยนอิริยาบถจึงต้องรู้ว่าเพราะเหตุอะไร เพราะเวทนาเกิดบีบคั้นใช่ไหม ? จึงต้องเปลี่ยน เมื่อรู้หมดทุกอิริยาบถที่ต้องเปลี่ยน อิริยาบถนั้นก็ไม่สามารถปิดบังทุกข์ได้ ถ้ากำหนดรู้ได้ยังไม่หมด เช่นครั้งแรกกำหนดอิริยาบถนั่ง ก็จะไม่มีทุกขเวทนาเกิดขึ้นในอิริยาบถนั่ง ทำให้เห็นทุกข์ในอิริยาบถนั่ง แต่ทุกข์ในอิริยาบถนอนยังไม่เห็น ถ้ายังไม่เห็นก็จะสำคัญไปว่าเป็นสุข จึงเป็นปัจจัยแก่ตัณหาให้อยากได้ให้ยินดีในอิริยาบถนอน อยากได้รูปนอน ตัณหาและทิษฐิก็เข้าไปอาศัยในอิริยาบถนอนนั้น ท่านจึงบอกว่าเวลานอน ก็ให้กำหนดรูปนอนด้วย เพราะเราเข้าใจผิดว่านอนเป็นสุข ท่านจึงให้รู้ในอิริยาบถนอนโดยตามไปดูว่า อิริยาบถนอนนั้นจริงหรือ อย่างที่เข้าใจหรือเปล่า เมื่อตามไปดูในอิริยาบถนอน ก็จะปรากฏว่าอิริยาบถนอนนั้นเป็นทุกข์ขึ้นมาอีก ความเข้าใจผิดว่า

อิริยาบถนอนในตอนแรกก็จะหายไป และสุขวิปัลลาสก็จะหายไปด้วย แล้วจะเห็นทุกข์ในขณะนอนนั้นว่า แม้อิริยาบถนอนก็เป็นทุกข์เหมือนกัน ถ้าหากว่าอิริยาบถใดที่ยังไม่ได้ตามไปดูจนถี่ถ้วน อย่างนี้ยังมีกิเลสตัณหา ทิษฐิเข้าไปอาศัยในอิริยาบถนั้น ตัวตนก็เกิดขึ้นในอิริยาบถนั้นสำคัญว่า เรานั่ง เรานอน เรายืน เราเดิน ก็จะต้องเกิดขึ้นในอิริยาบถนั้น ๆ เพราะฉะนั้นผู้ปฏิบัติต้องตามไปดูทุก ๆ อิริยาบถ ถ้าไม่ตามไปดูจริง ๆ อย่างนี้ปัญญาก็เกิดไม่ได้

ฉะนั้นในขั้นแรกนี้ จะต้องรู้ว่า เปลี่ยนอิริยาบถด้วยเหตุอันใดนั้น ใช้เฉพาะในอิริยาบถเก่า ส่วนอิริยาบถใหม่นั้นตัณหาและทิฏฐิยังเข้าไปอาศัยอยู่ได้ สำหรับอิริยาบถเก่านั้น โทสกิเลสอาจเข้าได้ เมื่อตามกำหนดไปทุก ๆ อิริยาบถอย่างนี้ ก็จะเห็นว่า อิริยาบถทั้งใหม่และเก่าเป็นทุกข์ แต่จะต้องเป็นทุกข์ในอิริยาบถเก่าก่อนด้วยอำนาจของทุกขเวทนา เวลาทุกขเวทนาปรากฏขึ้นก็ให้ตามดูทุกขเวทนา เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรจำกัดว่า นั่งนอนกี่ชั่วโมง เพราะเราต้องการรู้เหตุผลต่างหาก ถ้า

พยายามตามรู้เหตุผลนั้นแล้วก็จะเปลี่ยนอิริยาบถภายใน ๑๐ นาที หรือ ๕ นาทีก็ได้

เมื่อ สามารถ กำหนด รู้ เหตุผล บ่อย ๆ ได้อย่างนี้ ปัญญาก็สามารถรู้เหตุผลได้เร็ว เพราะว่าเมื่อดูมากก็เห็นมาก ก็รู้มาก ผลที่เกิดจากเหตุอย่างนี้ไม่จำเป็นต้องจำกัดเวลา ทุกข์เกิดขึ้นต้องเปลี่ยน ก็ต้องรู้ด้วยว่าใครเป็นทุกข์ และเมื่อพิจารณารู้ว่าต้องเปลี่ยนเพราะทุกข์แล้ว ก็ต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า การเปลี่ยนนั้นเพื่อประโยชน์อะไร ก็ต้องรู้อีกว่าที่เปลี่ยนนั้นเพื่อแก้ทุกข์ มิใช่เพื่อให้มีความสุข ถ้ากำหนดอิริยาบถยังไม่ถี่ถ้วนก็จะเข้าใจว่าเปลี่ยนเพื่อให้ได้ความสุข ดังนั้นจึงต้องตามไปดูจนกระทั่งเห็นว่า ไม่มีอิริยาบถใดเลยเป็นสุข

เปลี่ยนอิริยาบถเพื่ออะไร ?

ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว เปลี่ยนอิริยาบถเพื่ออะไร การรู้เช่นนี้เป็นปัญญาอย่างหนึ่ง ท่านเรียกว่า สาตถกสัมปชัญญะ รู้ว่าทำเพื่อประโยชน์อะไร ผู้ปฏิบัติต้องมนสิการ

ทำในใจรู้สึกว่า เปลี่ยนเพื่อแก้ทุกข์ ไม่ใช่เปลี่ยนเพื่อความสุข เพราะความจริงนั้นอิริยาบถทุกอิริยาบถไม่มีความสุขเลย เมื่อต้องเปลี่ยนเพื่อแก้ทุกข์ ก็จะเห็นว่าการที่ต้องแก้ทุกข์อยู่เสมอ ๆ เช่นนี้ ควรหรือที่เห็นการแก้ไข หรือที่ต้องรักษาพยาบาลอยู่นั้นเป็นความสุข ถ้าเห็นอย่างนี้จริงแล้วก็จะเห็นว่า การเปลี่ยนอิริยาบถใหม่ไม่ใช่ความสุขเลย ที่ต้องเปลี่ยนนั้นเพราะทุกข์บังคับจึงต้องเปลี่ยน แม้ไม่อยากเปลี่ยนก็ต้องเปลี่ยน การที่ต้องฝืนใจเปลี่ยนนี้เอง อิริยาบถใหม่จึงไม่เป็นที่อาศัยของตัณหา เพราะไม่เปลี่ยนไม่ได้ ถูกบังคับให้ต้องเปลี่ยน ถ้าเราเห็นว่าต้องเปลี่ยนอิริยาบถเพราะถูกทุกข์บังคับให้เปลี่ยนเช่นนี้ ความต้องการในอิริยาบถใหม่ คือ ตัณหาและทิษฐิ ที่เคยต้องการอิริยาบถใหม่นั้น ก็จะเข้าอาศัยไม่ได้ เพราะว่ารู้แล้วดูจนถี่ถ้วนในอิริยาบถทุกอิริยาบถ ถือว่าอิริยาบถทั้งใหม่และเก่าไม่มีความสุขเลย เมื่อรู้เช่นนี้การเข้าไปพิจารณาอิริยาบถก็จะทำลายธรรมะซึ่งเป็นตัววิปลาส ที่ปิดบังทุกข์อยู่ การปิดบังทุกข์อยู่ถูกทำลายไปอย่างนี้ วิปลาสที่สำคัญว่าเป็นสุขก็จะหมดไปด้วย

เมื่อความสำคัญว่าเป็นสุข ถูกทำลายลงไป อย่างนี้แล้ว ความรู้ว่าเป็นทุกข์ก็เข้ามาแทน การรู้เช่นนี้เป็นการรู้ที่ถูกต้อง ไม่ใช่วิปัลลาส เพราะว่าทุกข์เป็นของจริง ทุกข์เป็นสัจจธรรม ผู้ใดเข้าไปเห็นทุกข์ชื่อว่าผู้นั้นเข้าไปเห็นของจริง ดังนั้นจึงมีคำว่า ทุกขวิปัลลาส นี้เป็นนัยหนึ่งเครื่องทำลายปิดบังทุกข์

เมื่อทำลายเครื่องปิดบังทุกข์นี้แล้ว ก็ควรจะรู้เหตุผลต่อไปอีกข้อหนึ่งว่า การที่รู้ว่าการกำหนดรูปนั่งหรือรูปนอนนั้น เพื่อประโยชน์อะไร เหตุผลก็คือ ถ้าไม่กำหนดรูปนั่งรูปนอน เราก็จะไม่รู้ว่าใครนั่งใครนอน ถ้าไม่รู้ว่าใครนั่งใครนอนก็ต้องเป็นเรานั่ง เรานอน เมื่อทุกข์เกิดขึ้นในอิริยาบถเหล่านั้นก็จะเห็นว่าเราเป็นทุกข์ เอาเราออกไม่ได้ ทั้งนี้เพราะไม่รู้ว่านั่งเป็นรูป ก็ไม่รู้ว่าใครเป็นทุกข์ เมื่อไม่รู้ว่านามรูปนั้นเป็นทุกข์ จะต้องคิดว่าเราเป็นทุกข์ เมื่อผู้ปฏิบัติได้กำหนดอิริยาบถแล้วย่อมเห็นทุกข์ เมื่อเห็นจริง ๆ ว่าเป็นทุกข์แล้วก็เอาสุขวิปัลลาสออกได้ แต่อัตตาวิปัลลาสยังไม่ออกเพราะอะไร ? เพราะ

สำคัญว่าเราเป็นทุกข์อยู่เมื่อยังเห็นเราเป็นทุกข์ก็ยังถอด
เอาเราออกไม่ได้ เพราะยังไม่รู้แน่ว่ารูปนั้นเป็นทุกข์
หรือนามนั้นเป็นทุกข์ เมื่อยังไม่มีรูปใดนามใดแสดง
ลักษณะของทุกข์ประจักษ์ชัดลงไป ก็ยังเอาอัตตาวิปัล-
ลาสออกไม่ได้ เพราะเหตุนี้การกำหนดอิริยาบถทุก ๆ
อิริยาบถจึงต้องรู้ว่ากำลังกำหนดรูปอะไรกำหนดนามอะไร
นี้เป็นข้อสำคัญมาก มิฉะนั้นก็จะเอาตัวตนออกไม่ได้

เมื่อกำหนดอย่างนี้ไปทุกสิ่งทุกอย่างตลอดจนการ
เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รู้รส รู้ถูกต้องสัมผัสในที่อารมณ์
ทางตาก็กำหนดทางตา ให้ดูนามที่เห็น ต้องกำหนดทำ
ความรู้สึกว่า กำลังดูนามที่เห็น เมื่ออารมณ์มาทางหูก็
กำหนดที่ได้ยิน ไม่ใช่กำหนดที่เสียง กำหนดที่เสียงไม่ได้
ที่จริงเสียงก็เป็นปรมัตถ์เหมือนกัน แต่ว่าทำไมท่านจึง
ไม่ให้กำหนดที่เสียง ท่านให้รู้แค่ได้ยินเท่านั้น ทำไมจึง
ต้องกำหนดอย่างนั้น ทำไมจึงไม่กำหนดที่เสียง ถ้าหาก
อาจารย์ไม่ทราบเหตุผลแน่นอนก็จะบอกว่า กำหนดเสียง
ก็ได้ เวลาได้ยินก็กำหนดว่า เสียงหนอ ๆ ก็ได้ เพราะ

อะไร เสียงก็เป็นปรมัตถ์ธรรมเหมือนกัน เป็นรูปปรมัตถ์ ได้ยินเป็นนามปรมัตถ์ เมื่อเสียงชัดกำหนดที่เสียงก็ได้ การกำหนดอย่างนี้เป็นการเข้าใจผิด กำหนดที่สีที่เสียงไม่ได้ เพราะเป็นวิปัสสนาไม่ได้ ถ้ากำหนดไปก็จะเป็นสมาธิมากกว่า ไม่ใช่วิปัสสนา ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะว่า ตัณหา ทิฏฐิ มานะที่ยึดถือว่า เป็นเรา เป็นตัว เป็นตนนั้น มิได้ไปยึดที่เสียงแต่ยึดอยู่ที่ได้ยินต่างหาก ยึดว่าเราเห็น เราได้ยิน อยู่อย่างนี้ใช่ไหม ? ความรู้สึกของเราเป็นอยู่อย่างนี้เสมอทีเดียว เพราะฉะนั้นจึงไปกำหนดที่เสียงไม่ได้ เพราะตัณหา ทิฏฐิ ไม่ได้ไปสำคัญผิดว่าเป็นเสียง เป็นเรา หรือเสียงเป็นตัวตน เราไม่เคยรู้สึกอย่างนี้เลย กิเลส ตัณหา ทิฏฐิไม่ได้เข้าใจผิดที่นั้น และไม่ได้เข้าไปอาศัยอยู่ในที่นั้น จึงไม่จำเป็นไปกำหนดที่ตรงนั้น ตัณหา มานะ ทิฏฐิ อาศัยอยู่ที่ไหน จะต้องไปทำลายที่นั่น ดังนั้นท่านจึงให้กำหนดที่ได้ยิน ให้ดู (รู้) ที่ได้ยิน แต่ต้องรู้ด้วยว่าดูนามที่ได้ยิน เพราะเราสำคัญว่าได้ยินเป็นเรา เพื่อจะเปลี่ยนความรู้สึกว่าเอาเราออก

ได้ยินนั่นเองจึงต้องทำความรู้เวลาเห็น และเวลาได้ยิน ว่าเป็นนาม ถ้ารู้ว่าเห็นรู้ว่าได้ยินเฉย ๆ แต่ไม่รู้ว่าเป็น นาม ก็ไม่สามารถที่จะเข้าถึงลักษณะที่แท้จริงได้ เพื่อ ความชัดเจนเวลาเห็นก็ไปดูนามที่เห็น เพราะว่าความ เข้าใจว่าเป็นเราอยู่ที่เห็น จึงต้องดูที่นั่น ดูจนกว่าจะรู้ ความจริง จึงจะทำลายเราออกไปจากที่นั้นได้

ถ้าจิตฟุ้งมากจะทำอย่างไร ? ส่วนมากผู้ที่เข้าปฏิบัติ วันแรก มักจะประสบปัญหาอันนี้ ในเวลากำหนดในอิริยา บถใด ๆ ก็ตาม โดยมากจิตฟุ้งซ่านมาก ถ้าจิตฟุ้งซ่าน เราก็ต้องไปดูนามที่ฟุ้ง เวลาดูนั้นต้องระวังอย่าดูเพื่อให้ สงบหรืออย่าดูเพราะอยากสงบ อย่าให้ความรู้สึกอย่างนี้ แอบเข้าไป เราจะต้องดูอาการที่ฟุ้งด้วยความรู้สึกเฉย ๆ เหมือนกับเวลาดูละคร เมื่อตัวอะไรออกมาแสดงก็ดู ตัวนั้น เมื่อตัวนั้นเข้าโรงไปแล้วตัวใหม่ออกมาก็ต้องดู ตัวใหม่ อย่าไปนึกอยากดูตัวเก่าอีก เพราะตัวเก่าเข้าโรง ไปแล้ว ตอนนี้ ถึงบทของตัวฟุ้งเขาออกมาแสดง เราก็ ต้องดูตัวฟุ้งที่กำลังเล่นละครออกมาให้เราดู ไม่ใช่

ดูเพราะอยากให้ฟุ้งหายไป หรือว่ากำหนดฟุ้งให้สงบ ถ้าให้เป็นอย่างนี้ เพราะฟุ้งนั้นเองมีความจริงให้เราดู ไม่ใช่ว่าฟุ้งจะไม่มีไตรลักษณ์ให้เราดู และไม่ใช่ว่าไตร-ลักษณ์จะมีแต่สงบเท่านั้น เข้าใจอย่างนี้ก็ผิดอีก ที่จริงก็มีไตรลักษณ์ สงบก็มีไตรลักษณ์ ฟุ้งนี้หยาบเห็นได้ง่ายกว่าสงบด้วย ฉะนั้นเวลาฟุ้งเห็นความจริงได้ง่ายกว่าเวลาสงบ ถ้าไม่เข้าใจอย่างนี้ เวลามีฟุ้งเกิดก็จะไม่ชอบใจ อาศัยอยู่ในความไม่ชอบนั้นด้วย เวลาฟุ้งต้องดูนามที่ฟุ้งทุกวาระทุกอารมณ์ไป เวลาได้กลิ่นก็กำหนดรูปกลิ่น รูปกระทบ เวลารสกระทบลิ้น ก็ต้องความรู้สึก รู้รสเท่านั้น เช่นรสเปรี้ยว เค็ม หวาน เป็นต้น ให้พึงรู้ว่าไม่ใช่เป็นความต้องการ รสเหล่านั้นได้มาจากวัตถุและอารมณ์ต่างหาก เช่นเวลารับประทานเกลือ ถึงแม้ไม่อยากให้เค็มก็ห้ามไม่ได้ ต้องเค็ม รสนั้นต้องปรากฏ เพราะฉะนั้นรสนั้นปรากฏขึ้นมาเองโดยไม่ใช่ความปรารถนาของเราเองเช่นนี้ ตัณหาจึงอาศัยไม่ได้

ปัจจุบันธรรมนี้เป็นความสำคัญที่สุด ที่จะทำอภิชฌาและโทมนัสมิให้เกิดขึ้น และคำว่าปัจจุบันธรรมนั้น หมาย

ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า โดยที่อารมณ์นั้นเกิดขึ้นเอง ไม่ได้อาศัยความปรารถนาของเรา แล้วก็ตามดูความจริงในอารมณ์นั้น อารมณ์ใดเกิดขึ้นตามความปรารถนาของเรา อารมณ์นั้นจะกันกิเลสไม่ได้ กิเลสต้องอาศัยอยู่ เพราะเกิดขึ้นด้วยอาศัยอำนาจตัณหาซึ่งเป็นตัวกิเลส

เสนาสนสัปปายะ

สถานที่เช่นไรควรเลือกทำภาวนา ถ้าปฏิบัติเพียงให้จิตเกิดสมาธิหรือสมถะเท่านั้นก็ควรจะเลือกสถานที่ ๆ สงบเงียบปราศจากเสียงรบกวน แต่ถ้าจะปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแล้ว เรื่องสถานที่จะมีเสียงรบกวนไม่เงียบสงัดก็ไม่เป็นภัยแก่การปฏิบัติ เพราะวิปัสสนากรรมฐานนั้น คือ เอาสติ สติหมายถึงธรรมชาติที่ระลึก หรือนึกก่อนทำก่อนพูด ก่อนคิด สติเป็นเจตสิกดวงหนึ่ง เข้าไปตั้งไว้ภายในกาย คือรูปนามในเวทนา ธรรมชาติ กินสุข กินทุกข์ ไม่สุข ไม่ทุกข์ ในจิตสภาวที่รู้และคิด ในธรรม คือสภาวที่เป็นกุศล อกุศล ตามรู้ความเกิดดับของรูปนาม

อยู่ตลอดเวลา เห็นว่าไม่เที่ยง อนิจจัง ทนอยู่ไม่ได้ ทุกขัง ไม่อยู่ในอำนาจ บังคับไม่ได้ อนัตตา เมื่อสติของผู้ทำกรรมฐานจดจ่อกับรูปนามอย่างนี้แล้ว ชื่อว่า สติเป็นผู้ทำกรรมฐาน หรือได้ชื่อว่าสติเป็นผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทุก ๆ โอกาส ทุก ๆ สถานที่ เมื่อได้รู้จักวิธีแนวทางมาบ้างแล้ว สถานที่เช่นไรควรใช้สติกำหนดในเรื่องอะไรนั้น พึงเลือกให้เหมาะสม กาละเทศะ เช่นอยู่นอกสำนักปฏิบัติวิปัสสนาแล้ว กำหนดอิริยาบถเดินอยู่อย่างนี้ คนอื่นเห็นเขาจะเข้าใจว่าอย่างไร? หรือเวลาไปบริโภคอาหาร ในงานที่เขาเชิญไปรับประทานเลี้ยง มัวไปนั่งกำหนด กว่าจะจับช้อน กว่าจะใส่ปาก กว่าจะเคี้ยว พอดีเขาเลิกกัน บางท่านบอกว่าทำไม่ได้หรอก หนวกหูเสียงรถยนต์ เสียงรถรางบ้าง เสียงวิทยุบ้าง เสียงคนเดินลงส้นดังบ้าง นั่นคือยังไม่เข้าใจเรื่องวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งส่วนมากมักจะเข้าใจกันอย่างนั้นเข้าใจว่าสมาธิ หรือสมถะเป็นส่วนมาก ถ้าวิปัสสนากรรมฐานแล้วละก็ เรื่องสถานที่นี้ไม่จำเป็นเท่าไร ทำได้

ทุกโอกาส แต่ต้องเลือกให้ถูก การปฏิบัติให้ถูก ผู้ที่จะทำวิปัสสนาได้ ก่อนอื่นต้องศรัทธาเสียก่อน ถ้าศรัทธายังไม่เกิดก็ทำไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องสำคัญมากศรัทธานี้ ศรัทธาก็หมายความว่าเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ หรืออีกนัยหนึ่งเชื่อด้วยปัญญา ตรึกตรองแล้วมีเหตุผลที่ควรเชื่อ เรียกว่าศรัทธาญาณสัมปยุต ศรัทธาที่ปราศจากปัญญาคือเชื่อโดยที่ไม่ได้ตริตรอง จากเหตุผลที่ควรเชื่อ เป็นญาณวิปยุต ความสิ้นปัญญาย่อมปราศจากความรู้ เชื่องมงาย ท่านไม่นับว่าศรัทธาที่แท้จริง เชื่อผิด ๆ อย่างเรื่องราวของชาวอียิปต์ พวกเผ่าเนมิติกสมัยโบราณ ทางศาสนาของเขาเชื่อว่า คนที่ตายแล้ว วิญญาณออกจากร่างไปเที่ยว แล้วจะกลับมาอีก ข้อสำคัญก็คือรักษาศพไว้ให้ดีอย่าให้เปื่อยเน่า วิญญาณกลับมาแล้วจะได้เข้าคืนร่างเดิม ครั้งแรกคนตายไปแล้วเก็บศพรอไว้ ๒ วัน ๓ วัน แล้วก็ยังไม่มา ทำไมวิญญาณนี้ไปเที่ยวไกลนักเก็บไว้จนเน่า เน่าแล้วก็ยังไม่มา ตอนหลังเลยคิดน้ำยาอาบศพไว้เพื่อจะเก็บศพไว้รอวิญญาณ เลยทำให้มีการอาบศพด้วย

น้ำยาพิเศษเก็บรักษาศพไว้ตั้ง ๕ พันปี ศพนั้นเดี๋ยวนี้ยังอยู่ ด้วยความเชื่อมั่นทางศาสนานั้นประการหนึ่ง และเพื่อทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ อันยิ่งใหญ่นั้นประการหนึ่ง ฟาร์โร นี้ก็เป็นกษัตริย์ของพวกอียิปต์เขาก็ใช้ความเชื่อและอำนาจนั้นใช้บังคับมนุษย์ เท่าอำนาจของพระองค์ให้ไปสลัดก้อนหินในดินแดนต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงลำเรียงมา ทางแม่น้ำบ้าง ลากมาทางทรายบ้าง เพราะภูมิประเทศของเขาเป็นทะเลทรายทั้งนั้น ด้วยความลำบากแสนสาหัสที่สุด ในสมัยนั้นเครื่องผ่อนแรงก็ไม่มี ปั้นจั่นรถยนต์อะไรไม่มีทั้งนั้น ใช้แรงคนนี่ลากหินสกัดมา หินบางก้อนหนักถึง ๓ ตันก็มี ๓ ตันก็เท่ากับข้าวสาร ๓๐ กระสอบ เสร็จแล้วก็ฝังสมบัติอันมหาศาลของพระองค์ไว้ในอุโมงลึก เอาหินนั้นก่อเป็นรูปเจดีย์ใหญ่ เรียกว่า พีรมิตร ครอบศพที่อาบยา เรียกว่า มัมมี่ ของพระองค์ลงอีกครั้งหนึ่งให้คงอยู่ชั่วกาลนาน ตอนบนเขามีช่องอากาศไว้ ที่ทำรูช่องไว้เพื่อวิญญาณกลับมาจะได้เข้าได้ จนบ้านนี้ก็ยังไม่มีวิญญาณดวงไหนกลับมาเลยเท่า ๆ ที่

ทำมา มันจะมาได้อย่างไร ท่านผู้มีปัญญาทั้งหลายที่ไม่เชื่อหลงงมงาย ศพอาบยาหรือ มัมมี่ เขาทำอย่างไรท่านทราบหรือเปล่า

ครั้งแรกศพที่ตายแล้ว ผ่าท้องศพ เอาเครื่องในตับไตไส้พุงออก แล้วเอาเหล็กแหลมสองอันแทง แทงเข้าทางรูจมูก ดึงให้มันสมอง ให้ของสกปรกโสมมอะไรออกหมดเลย เสร็จแล้วเอาศพไปแช่น้ำเหลือไว้ ๖๐ วัน แล้วเอาขึ้นมาโรยผงยาลงไปชนิดหนึ่ง ตำราเขาบอกว่าทำมาจากต้น ปาล์ม โรยแล้ว เอาศพตากแห้งเหมือนปลาเค็มเราดี ๆ นี่แหละ ตอนสุดท้ายก็ใช้ผ้าเนื้อดีหลายร้อยชิ้นพันร่างศพไว้จนครบเครื่อง ใส่ศพไว้ในโลง ถ้าศพคนจนโลงนั้นก็ทำด้วยไม้ ถ้าคนรวยก็ทำด้วยหิน ถ้าเป็นพระราชาหรือกษัตริย์ก็ทำด้วยเงินหรือทอง แล้วสลักรูปไว้ที่หีบศพนั้น เพื่อจะได้รู้ว่าเป็นศพของใคร ๆ (สลักรูปหน้าตาไว้ที่ฝาหีบศพ) ท่านจะเชื่อหรือไม่ว่าวิญญาณกลับมาแล้วจะเข้าร่างนั้นได้ ในเมื่อศพถูกผ่า ถูกดึงเอามันสมองออกเสียจนหมดแล้ว วิญญาณจะเข้ามาได้อย่างไร ?

ศาสนาปัญญาชน

แต่ศาสนาพุทธไม่ได้สอนให้เชื่องมงายอย่างศาสนาอื่นเขา ให้เชื่อด้วยปัญญา ดังนั้นถ้าท่านยังไม่เชื่อว่าวิปัสสนากรรมฐานเป็นยาบำบัดทุกข์ได้จริงแล้วก็ทำวิปัส-สนาไม่ได้ เช่นพระบางองค์ทำไปได้ ๒—๓ วันบอกว่าทำไม่ได้หรอกครับมันฝืนธรรมชาติ อย่างนี้ก็ทำไม่ได้ ถ้าไปเห็นว่าฝืนธรรมชาติเป็นอันทำไม่ได้ เมื่อมีศรัทธาแล้วก็อาศัยความเพียรอีก ต้องประกอบความเพียรต้องตามเห็นพิจารณาอยู่เนือง ๆ จึงจะเกิดปัญญารู้ได้ด้วยตนเอง อันนั้นแหละจะเป็นอาวุธประหาร อวิชชา คือความไม่รู้ในความจริง

เพราะปัจจัย—เหตุ—ผล

เพราะอวิชาดับ สังขารจึงดับ สังขารดับวิญญาณก็ดับ เพราะวิญญาณดับนามรูปก็ดับ นามรูปดับสฬายตนะจึงดับ เพราะสฬายตนะดับผัสสะจึงดับ ผัสสะดับเวทนาจึงดับ เพราะเวทนาดับตัณหาจึงดับ เพราะตัณหาดับ

อุปาทานจึงดับ เพราะภพดับชาติจึงดับ เพราะชาติดับ ชรา มรณ โสกะ ปริเทวะ ทุกขโทมนัส อุปายาสจึงดับ ท่านดูที่ฝั่งปฏิจสมุปบาทที่ข้างกำแพงนั้นก็ได้ ความดับไม่มีเหลือแห่งทุกข์ ย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้ เป็นอย่างไรนั้น ขอเชิญท่านพุทธศาสนิกชนปฏิบัติเอาเอง จะให้ใครทำให้ ทำแทนไม่ได้ เปรียบเสมือนกับการบริโภคอาหารบริโภคแทนก็ไม่ได้ ผู้ใดบริโภคผู้นั้นก็อิ่มเอง ฉันใดก็ดีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานก็เหมือนกัน

อนึ่ง ท่านทั้งหลายย่อมทราบดีแล้วว่า จิตที่ยังไม่บริสุทธิ์ ไม่สะอาดหมดจดยังข้องอยู่ในกิเลส ตัณหา มานะ ทิฏฐิ เป็นเหตุทำให้ต้องมี วัฏฏะ คือต้องทำให้เวียนว่ายตายเกิดอยู่ไม่รู้จักจบสิ้น **กมฺมุนาวตฺตี โลโก** สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม เป็นปฏิปทาหนทางให้ไปเกิดได้อีก

ครั้งหนึ่งพระพุทธองค์ผู้มีวาจาไพเราะ ตรัสเทศนากับสุภมาณพย่อ ๆ ไว้ว่า **กมฺมสฺสกา มนวสกฺกา** ดูกรมาณพ สัตว์ทั้งหลายมีกรรม คือบุญและบาปที่ทำไว้เป็นของ ๆตน **กมฺมทายาทา** เป็นผู้รับมรดกผลกรรมที่ตน

กระทำไว้ **กมฺมโยนิ กมฺมพนฺธุ** มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ **กมฺมฏิสรณา** คือบุญและบาปที่ทำไว้เป็นที่พึ่งอาศัย **กมฺมํสตฺเตวิภชฺชติ** กรรมย่อมจำแนกสัตว์ซึ่งเป็น หีนะ ต่ำช้า อายุสั้นเป็นต้น และให้ประณีต อายุยืนเป็นอาทิ กรรมที่สัตว์กระทำจัดแจงให้เป็นไป เพราะกรรมนี้แหละทำให้คนเราต่างกัน ฆ่าสัตว์ทำให้อายุสั้น เบียดเบียนรังแกสัตว์ทำให้มีโรคมาก ความโกรธทำให้ ใจไม่งาม ความอิจฉาริษยา ทำให้มีอำนาจน้อย ความตระหนี่ทำให้จนทรัพย์ ความไม่มีสัมมาคารวะผู้ใหญ่ผู้น้อยผู้ควรเคารพ ทำให้เกิดในตระกูลต่ำ ไม่ศึกษาข้อกุศล อกุศล เพื่อบรรเทาความหลง เกิดมาแล้วโง่ ปัญญาน้อยดังนี้เป็นต้น

เมื่อได้ทำกรรมใดไว้สั่งสมไว้เก็บในจิต เหมือนเครื่องอัดเทป ใครพูดอะไรก็เก็บไว้ในเทป เก็บไว้ก็เพื่อไปเปิดฟังอีก จิตที่สั่งสมกรรมไว้เพื่อจะไปเกิดอีกก็ฉันนั้น หรือจะเปรียบเหมือนกับตะเกียงน้ำมันก็ได้ ตราบใดที่ยังมีเชื้อมีไส้มีน้ำมันอยู่ จุดเมื่อไรก็ติดเมื่อนั้น ถ้าหมดเชื้อ

ก็จุดไม่ติด กิเลส ตัณหา มานะ ทิฏฐิ เปรียบเหมือนเชื้อเพลิงของตะเกียง ถ้ายังมีอยู่ก็ไปเกิดได้อีก วิปัสสนาทางเดียวเท่านั้นที่จะทำให้จิตหมดเชื้อ หมดกรรมโดยเด็ดขาด

ความไม่ประมาทอันเป็นปัจฉิมโอวาทของพระพุทธ-องค์นั้น หมายความว่าอย่างไร ? สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน ท่านได้ทรงประทานปัจฉิมโอวาทว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราพระตถาคตเตือนท่านทั้งหลายให้รู้ สังขารทั้งหลายมีความเสื่อม มีความฉิบหายไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังประโยชน์ตนประโยชน์ผู้อื่นให้บริบูรณ์ด้วยความไม่ประมาทเถิด จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงสั่งสอนพุทธบริษัทมามากมายเป็นเวลาถึง ๔๕ พรรษานั้น สรุปได้สั้น ๆ เพียง ๓ คำ ไม่ประมาท ทำอย่างไรเล่าจึงจะชื่อว่าไม่ประมาท อาตมาจะแนะให้ จงมาช่วยกันสร้างมรรคกรรมคือวิปัสสนานี้ให้เกิดมีขึ้นในตนทุก ๆ ท่าน เมื่อมรรคกรรมเจริญขึ้นมั่นคง ณ กาลใด กาลนั้น จักรของสังสารวัฏฏจะหยุด

หมุนลงทันที เมื่อกงจักรหยุดหมุนแล้ว ความสงบก็จะปรากฏขึ้นเอง แม้ขณะหนึ่ง ๆ ความฟุ้งซ่านของกิเลสไม่มีด้วยอำนาจของสมาธิวิปัสสนาญาณ คือตัวผู้ก็จะไม่ไปเพ่งอยู่ที่กงจักรตัวที่ ๑—๒—๓ จะเห็นความสิ้นความเสื่อมของวัฏฏะนั้นมากเข้า ๆ แม้แต่กงของวัฏฏะเองก็ไม่เที่ยง อนิจจัง ทนอยู่ไม่ได้ ทุกขัง หาตัวตนไม่ได้ อนัตตา เมื่อวิปัสสนาเข้าไปเพ่งเข้าไปจับที่ไม่เที่ยง ความทนอยู่ไม่ได้ และหาตนมิได้ของรูปนาม อันเป็นประเทศที่อาศัยของกิเลสได้ชัดมากขึ้น ๆ มรรคกรรม คือวิปัสสนาญาณนี้ จะเก็บไตรลักษณ์ลงสู่ภวังค์มากเข้า ๆ ในตอนนี้วิปัสสนาจะเห็นความเสื่อมส่วนเดียว เมื่อวิปัสสนาได้ความดับเป็นอารมณ์มากเข้า ๆ แล้ว จิตของผู้ปฏิบัติจะหน่าย เห็นโทษ เห็นทุกข์ เห็นภัยของ รูป—นาม ใคร่จะพ้นเสียในตอนนี้ อวิชชา ตัณหา อันเป็นมูลลากของวัฏฏะจะถูกตัด ถูกถอนออกทันที กิเลสใหม่ก็เข้าไม่ได้ ถูกอริยมรรค คือ สัมมาสติ สัมมาทิฏฐิ สัมมาวายาโม สัมมาสังกัปโป คอยปิดกั้นไว้ กิเลสเก่าที่นอนเนื่องเป็นอนุสัย

ในสันดานจะแห้งไป เพราะถูกอริยมรรคประหารในขณะปัจจุบันนั้น จนหมดสิ้นไม่เหลืออยู่ในสันดาน คือ "ภวังคจิต" เมื่อนั้นแหละโลกทั้งโลกจะสว่างไสวเจิดจ้า ด้วยญาณ คือ ความรู้ยิ่งได้บังเกิดขึ้นแล้ว ปัญญาอันยิ่งก็ได้บังเกิดขึ้นแล้ว วิชชาความรู้ก็ได้บังเกิดขึ้นพร้อมแล้ว ความรู้ของผู้ปฏิบัติจะแจ้งชัดขึ้นเอง โดยที่ไม่มีใครบอก แม้แต่อาจารย์ไม่บอกผู้ปฏิบัติก็จะรู้เอง เพราะเขาแน่ใจในผลของการปฏิบัติ อริยมรรคนั้นย่อมทำกิจทั้ง ๔ คือ กำหนดรู้ด้วยการรู้ ๑ กำหนดรู้ด้วยการละ หรือด้วยการประหารกิเลส ๑ กำหนดรู้ด้วยการทำให้แจ้ง ๑ กำหนดรู้ด้วยการทำมรรคให้เกิดให้เจริญขึ้น ๑ เพราะผู้ปฏิบัติรู้แน่ใจอย่างนี้ จึงรู้ได้ด้วยตนเองว่า เป็นผู้พ้นแล้วจากบ่วงของมาร ชาติคือความเกิดนี้ได้สิ้นแล้ว ผลวิบากอันเป็นปัจจัยจะให้กลับมาอีกเป็นอันไม่มี เพราะอวิชชาตัณหานั้นได้ถูกอริยมรรค (อรหัตตมรรค) ได้ประหารขุดรากเสียแล้วทำลายโคตร อวิชา ตัณหาแหลกรานลง ความเป็นปุถุชนย่อมสิ้นไป ความเป็นอริยมรรคก็บังเกิดขึ้นใน

ขณะที่ได้ประหารกิเลสส่งเด็ดขาด วิปัสสนาเกิดขึ้นครั้งหนึ่ง ทำลายชาติเกิดขึ้นได้ถึง ๖ ชาติ

ท่านพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ท่านยังอยากจะเกิดอยู่อีกรึ ? การเกิดบ่อย ๆ นี้พระตรัสว่าเป็นทุกข์ ถ้าท่านอยากเกิดก็เท่ากับว่าอยากได้ทุกข์อีก เพราะทุกข์นี้มาพร้อมกับชาติคือความเกิด ทุกข์เท่านั้นเกิดขึ้น นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรเกิด นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรดับ ถ้ายังมีเกิดก็ยังมีทุกข์ ถ้าสิ้นเกิดก็สิ้นทุกข์ คำว่าชาติ ทางพระพุทธศาสนาหมายถึงความเกิดนี้ ดีตรงไหน ? รักความเกิดก็เท่ากับรักทุกข์ ฉะนั้นควรทำลายความเกิดเสีย จะได้สิ้นทุกข์ ท่านไม่อยากเกิดก็จงมาสร้าง "**มรรค-กรรม**" คือวิปัสสนาปัญญาอันเป็นปัญญาวุธ ที่ประหารความเกิดเสียแต่วันนี้ ชีวิตและวัยของท่านยังไม่สายเกินไป พอจะกลับตัวได้ อย่าทำชีวิตของท่านให้เป็นหมันคือปล่อยเวลาให้ล่วงไปวันหนึ่ง ๆ โดยไม่มีประโยชน์อะไรเลย วันของท่านจะสั้นเข้า ๆ ทุกวัน ๆ ต่อไปก็ทำอะไรไม่ได้ ทางสายนี้คือ วิปัสสนา ได้มีผู้เดินกันมาแล้ว

ปัจจุบันก็กำลังมีผู้เดินอยู่ ขอท่านทั้งหลายพึงรีบเดินเสีย แต่วันนี้ นั้นแหละจะได้ชื่อ ยังกิจของตนให้บริบูรณ์ด้วยการไม่ประมาท ตามพระพุทธโอวาสของพระบรมศาสดา เมื่อท่านเดินจนถึงที่สุดทางแล้ว ท่านจะพบความสุขอันเป็นบรมสุข ซึ่งท่านไม่เคยพบมาก่อนเลย

สุดท้ายนี้ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย จงดลบันดาลให้ท่านทั้งหลาย จงถึงความไม่ประมาททุกๆท่านเทอญ ฯ

เทวสุโภ ภิกฺขุ สุเทพ สัมปัตตะวนิช น.ว.ก.

พิมพ์ที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์ ถนนราชบพิธ พระนคร
นายเชวง เชวงธรรมรัตน์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๑๑